1 7de jaargang nr. 1 jan-feb-maa 2009

Meander

natuurpunt

Natuur rondom Leie, Schelde en Zwalm

3 Beste natuurliefhebbers
4 Dagvlinders in het Burreken in 2008
8 Moet er nog Geelgors zijn?
9 Aanbod van tijdschriften
10 De mediawatcher
11 50 jaar Jeugdbond, een boek
12 De Groene specht
13 Aanvulling
14 Bijzondere vogelwaarnemingen 9 tot 11-2008
15 Brandhout in Kalkhoven
16 Sneeuwklokjes onder de paddenstoelen
17 Graag aan de redactie
18 40 jaar vragen om geld
Kalender, uitneembaar katern
20 Hoe waarnemingen doorgeven
21 Glanzend kruiskruid, eerste vondst
22 Limoniet
24 Dagboek van een groenling
25 Cyperus rotundus, eerste vondst
26 Lampyris organiseert 3-daagse
26 Herfstweekend in Zuid-Limburg in 2009
27 Lentemaaltijd zwalm.vallei
28 Dank je wel
29 Het kruis van Jacobskruiskruid
30 Latijn en Grieks
32 Steenuilen in de Vlaamse Ardennen
34 Veldslag om het rietveld en Maïs te veel?
35 We delen in de rouw

INHOUD

COLOFON

natuurpunt

is een brede beweging waarin duizenden geëngageerde vrijwilligers, in afdelingen en werkgroepen, elk hun verantwoordelijkheid opnemen voor het behoud van de natuur in Vlaanderen. De vereniging wil het beleid en het behoud, de educatie en de studie van de natuur mede vorm geven.
Tel: 015/29.72.20
www.natuurpunt.be

Lidmaatschap
Je wordt lid door 20 euro te storten op rekening 230-0044233-21 van Natuurpunt, Coxiestraat 11, 2800 Mechelen, of op rekening 390-0621301-71 van Arsène en Yvette Benoot, Gampelaeredreef 67 te 9800 Deinze, tel. 09/386.38.95; arsene.benoot@skynet.be.
Zij verzorgen de **ledenadministratie** van alle afdelingen (zie verder) van Natuurpunt Vlaamse Ardennen *plus* behalve van zwalm.vallei.
Ledenadministratie zwalm.vallei: Bart Magherman, Leonce Roelsstraat 5, 9620 Zottegem, tel. 09/360.09.99, b.magherman@skynet.be.

natuurpunt Vlaamse Ardennen *plus*
http://vlaamseardennenplus.be

Contactpersonen
Regio: Vlaamse Ardennen *plus*
•Guido Tack 0474/90.02.30
guido.tack1@telenet.be
•Peter Breyne 09/384.73.08
peter.breyne@inbo.be
•Website en Flits
dominiek.decleyre@gmail.com
Afdelingen
•*Oudenaarde*
Jean De Lafonteyne 0495/63.25.91
jean.de.lafonteyne@pandora.be
•*Ronse*
Philippe Moreaux 0476/49.24.61
moreaux.philippe@skynet.be
•*Schelde-Leie*
Geert De Sutter
de.sutter.geert@telenet.be
•*Scheldevallei*
Peter Breyne
peter.breyne@inbo.be
•*Vlaamse Ardennen*
Norbert Desmet 0494/65.33.91
desmetnorbert@hotmail.com
•*Groot Zingem*
Eddy Van Den Abeele 09/384.43.54
ed.vandenabeele@skynet.be
•*zwalm.vallei*
Vincent Decroock
vincent.decroock@belgacom.net
Kernen
•*Rondom Burreken*
Filip Hebbrecht 055/49.55.63
filip.hebbrecht@pandora.be
•*Werkgroep Bos t'Ename*
Guido Tack 0474/90.02.30
guido.tack1@telenet.be
Werkgroepen
•*Invertebraten (Lampyris)*
Anne Fobert 055/21.01.37
anne.fobert@pandora.be
•*Paddenstoelen*
Eddy Saveyn 09/380.03.00
eddy.saveyn@scarlet.be
•*Planten*
Karel De Waele 09/386.45.60
karel.de.waele@skynet.be
•*Vogels*
Paul Vandenbulcke 055/49.60.12
paul@vwg-vlaamseardennenplus.be
•*Zoogdieren*
Paul Van Daele 055/23.92.10
saripaul@skynet.be
Limoniet (natuurstudietijdschrift)
•Geert De Knijf 055/42.16.45
geert.deknijf@inbo.be
Reservaten met projectnummer
Giften voor reservaten zijn fiscaal aftrekbaar vanaf 30 euro en stort je op rek. nr. 293-0212075-88 van Natuurpunt met vermelding van het projectnummer:
•Algemeen reservatenfonds Vlaamse Ardennen *plus* 6699
•*Bois Joly* 6625
Patrick Alexander
patrick.alexander@scarlet.be
•*Bos t'Ename-Volkegembos* 6121
Guido Tack 0474/90.02.30
guido.tack1@telenet.be
•*Bovenlopen Zwalm* 6142
Geert De Knijf 055/42.16.45
geert.deknijf@inbo.be
•*Burreken* 6602
Dirk Van Den Berghe
dirkvandenberghe.z@skynet.be
•*Dikkelvenne*
Jacques Vanheuverswyn 09/324.09.42
jacques.vanheuverswyn@pandora.be
•*Feelbos-Kalkoven* 6185
Lucien Vanden Daele 055/38.70.54
•*Grootmeers* 6650
André Vandecapelle 0498/45.93.42
andre.vandecapelle@skynet.be
•*Heurnemeersen* 6063
Gerard Mornie
gerard.mornie@pandora.be
•*Kordaelbos* 6605
Lieven Kinds 09/383.71.39
lieven.kinds@scarlet.be
•*Langemeersen* 6076
Alexander Van Braeckel 0473/854562
alexander.tine@telenet.be
•*Leiemeersen van Astene en Bachte 6109*
Koen Houthoofd 09/328.11.08
koen.houthoofd@ugent.be
•*Maarkebeekvallei* 6670
Johan Cosijn 055/30.98.10
johan.cosijn@telenet.be
•*Middenloop Zwalm* 6160
Ward Verhaeghe 0476/60.02.15
wardverhaeghe@yahoo.com
•*Munkbosbeekvallei* 6151
Laurent Flostroy 0498/67.71.09
laurent.flostroy@pandora.be
•*Nukerkebos-Bosheide* 6641
Guy Cammaert
karien.maes@pandora.be
•*Paddenbroek*
Thijs Lietaer 0473/58.17.14
thijs.lietaer@telenet.be
•*Parkbos-Uilenbroek* 6136
Herman Haustraete 09/360.72.11
herman_haustraete@hotmail.com
•*Perlinkbeekvallei* 6204
Gert Govaerts 09/30024.50.51
gert.govaerts@telenet.be
•*Pyreneeën-Tombele* 6667
Philippe Moreaux 0476/49.24.61
moreaux.philippe@skynet.be
•*Rooigembeekvallei* 6669
Gunther Groenez 0486/16.74.30
gunther.groenez@pandora.be
•*Vuilbroek* 6126
Eddy Saveyn 09/380.03.00
eddy.saveyn@scarlet.be
•*Wijmier* 6141
Johan Cosijn 055/30.98.10
johan.cosijn@telenet.be
•*Zeverenbeekvallei* 6082
Rik Desmet 09/386.46.63
desmet.rik@scarlet.be

Meander
is het driemaandelijks regionale tijdschrift voor leden uit de regio Vlaamse Ardennen *plus*. Natuurpunt-leden die wonen buiten de regio kunnen Meander ontvangen mits een jaarlijkse bijdrage van 7,5 euro aan onze ledenadministratie.
Redactie
•Jo Buysse 09/385.52.89
jozef.buysse@scarlet.be
•Johan Cosijn 055/30.98.10
johan.cosijn@telenet.be
•Norbert Desmet 0494/65.33.91
desmetnorbert@hotmail.com
•Rik Desmet 09/386.46.63
desmet.rik@scarlet.be
•Philip Vergeylen 09/361.26.80
philip.vergeylen@scarlet.be
Kalenderverantwoordelijke
Filip Keirse 055/38.78.83
filip.keirse@skynet.be
Werkten ook mee aan dit nr:
Gerda Achtergaele, Arsène Benoot, Tom Buysse, Achilles Cools, Ronny De Clercq, Gilbert De Ghesquière, Emiel De Jaeger, Jacques Dejans, Patrick De Rore, Karel De Waele, Anne Fobert, Dieter Geenens, Bryan Goethals, Paul Haustraete, Bart Heirweg, Jan Kindt, Ulrich Libbrecht, Dirk Liviau, Yvette Moerman, Gerard Mornie, Marcel Nachtergaele, Didier Pollez, Eddy Saveyn, Paul Van Daele, Paul Vandenbulcke, Jacques Vanheuverswyn, Marie-Christine Vanmaercke-Gottigny, Hugo Verschelden.
Kaftfoto: winters landschap in Nazareth door Tom Buysse.
Achtergrondfoto's: p. 4-5 Groot geaderd witje en p. 8-9 Geelgors, beide door Bart Heirweg.
Lay-out: Jo Buysse
Oplage: 2300
Druk: Drukkerij 'Druk in de Weer', Gent. Papier: Cyclusprint 90 g 100 % kringloop. Gedrukt met plantaardige inkten en oplosmiddelen.

Teksten voor de Meander van januari, april, juli en oktober moeten de redactie bereiken vóór respectievelijk 10 december, 10 maart, 10 juni en 10 september.

Beste natuurvrienden,

Ulrich Libbrecht (ook namens Marcel)

Leven doet men voorwaarts, filosoferen achterwaarts. Je kan maar een balans opmaken als het allemaal achter je rug ligt. Maar dan ben je ook in de greep van de nostalgie. Veertig jaar is niet niets (en 80 is daar het dubbel van). Maar als we nu terugdenken aan de tijd toen onze wielewaalafdeling nog in haar kinderschoenen stond – en wij nog vol jeugdig enthousiasme zaten – hebben we toch het gevoel dat we toen nog dicht bij het nulpunt stonden. De mentaliteit van onze samenleving was eerder anti-natuur, of toch hoogst onverschillig tegenover al wat groen was. Want in onze kindertijd was groen dikwijls synoniem met armoede. Wanneer men nu terugverlangt naar die goede oude tijd – die meer oud was dan goed – dan geeft men tenslotte toe aan een romantisch beeld van het verleden. De vraag is dus niet of we onze landschappen gaaf hebben bewaard, want dan moeten we terugkeren naar het ossengespan, maar wel of de natuur haar plaats heeft veroverd binnen onze moderne maatschappij. Aanvankelijk was dit stellig niet het geval: de natuur was datgene waarmee we voorlopig niets nuttigs wisten aan te vangen. Eigenlijk zouden we moeten vergiffenis vragen voor het feit dat wij in vijftig jaar tijd de natuur hebben opgeslokt… maar wij doen het niet, omdat wij goed beseffen dat de mensen nu een veel beter leven hebben. Maar de fameuze vooruitgang bestaat niet alleen in economische vooruitgang – dat vertel ik nu al veertig jaar – maar de meeste leren alleen maar bij scha en schande. Nu we vaststellen dat ons op egoïsme gebaseerd kapitalisme aan het ineenstorten is, is het tijd geworden de vraag naar de levenswaarden op de voorgrond te plaatsen. Geld is ongetwijfeld een waarde – want maakt rijkdom niet gelukkig, armoede nog veel minder -, maar als het de enige waarde is, dan storten vandaag veel werelden ineen. De draagbalk van mijn wereldvisie is altijd de spiritualiteit geweest en dat betekent voor mij op de eerste plaats het contact met het Mysterie van het bestaan. Economie en ecologie lijken erg op mekaar, maar in feite staan ze vaak ver van elkaar af. Ecologie heeft het over de logos van de aarde, over dat onpeilbaar wonder dat we overal in de kosmos aantreffen. Wij denken nogal licht dat we weldra alles zullen kunnen verklaren, maar ik weet voldoende van de moderne wetenschap af om daaraan sterk te twijfelen. Economie heeft te maken met de nomos van de wereld: nomos betekent de wetten die de mens zelf heeft uitgedacht, zoals bijvoorbeeld verkeersreglementen of spelling. Dat zijn dus wetten die men desnoods kan veranderen. Maar aan de logos kan niemand raken. Die kunnen we alleen bewonderen en met schroom benaderen. En dat is nu uitgerekend de oneindige kosmos waarin we ons bevinden. Dicht bij ons is dat de natuur. De opwarming van de aarde bewijst dat, wanneer ecologie en economie botsen, men voorrang moet geven aan de ecologie: lucht hebben we nodig om te leven, maar lucht kunnen we niet maken. Dat is nu precies wat de Chinezen goed hebben aangevoeld toen ze de natuur Tzu-jen noemden, letterlijk 'het vanzelf zo', datgene wat niemand gemaakt heeft en niemand kan vervangen door een zelf geconstrueerde wereld.

foto: Jacques Dejans

Dit heeft altijd mijn relatie tot de natuur bepaald. En als ik mij nu, aan het einde van mijn bestaan afvraag wat de natuur voor mij betekend heeft, dan is dat niet alleen kennis, niet alleen vreugde, maar ook actie. We hebben de consequenties van onze liefde voor de natuur gedragen, we hebben ons ingezet voor natuurbehoud. En ik heb de indruk dat we toch iets gerealiseerd hebben: we hebben niet alleen veel mooie en waardevolle hoeken natuur gered, maar we hebben ook iets gedaan aan de fameuze mentaliteitsverandering. Dat laatste is misschien uiteindelijk nog de belangrijkste erfenis die wij, oude Wielewalers aan het hedendaags Natuurpunt hebben nagelaten. Jonge mensen die ons opvolgen zijn feitelijk met hun gat in de boter gevallen; maar wie met zijn gat in de boter valt vraagt zich zelden af vanwaar die boter komt. Wij, 'oud-strijders' weten het wel.

En dan moet ik ook nog een nieuwjaarwens kwijt. Ik hoop dat het jaar 2009 voor u allen heilzaam moge wezen, maar ik hoop vooral dat de aarde wat groener moge worden.

Dagvlinders in het Burreken in 2008

Ronny De Clercq / IWG Lampyris

Over de toestand van de dagvlinderpopulaties in het Burreken en elders.

In 2008 vlogen er gedurende 29 weken dagvlinders in het Burreken, de eerste al op 10 februari: 2 Atalanta's en 1 Gehakkelde aurelia. De laatste vloog op 27 oktober: 1 Dagpauwoog.

In totaal telden we 2607 dagvlinders in 2008. In 2007 werden er 2543 vlinders geteld in 33 weken, de eerste Atalanta vloog toen al op 14 januari en de laatste vlinders vlogen op 14 oktober. In 2007 vlogen er al behoorlijk wat vlinders vanaf begin maart, in

Bruin zandoogje *foto: Jacques Vanheuverswyn*

2008 moesten we tot 20 april wachten, maar dan vlogen er wel ineens 6 soorten.

Half mei 2008 kwam er een abrupt einde aan de vliegtijd van de voorjaarsgeneraties, weggespoeld door dagen regen en wind. Het duurde tot de tweede helft van juni alvorens de vlinderpopulaties het slechte voorjaar te boven kwamen, maar de aantallen bleven voor bijna alle soorten ver beneden het peil van 2007.
Hoe komt het dan, dat er toch meer vlinders vlogen dan de vorige jaren? Dat is te danken aan één enkele soort: het Bruin zandoogje.

Zandoogjes

• Van het **Bruin zandoogje** werden dit jaar niet minder dan 1056 exemplaren geteld over een vliegperiode van 13 weken. Deze soort vloog dus één week langer dan het vorige jaar. In 2007 werden er 481 vlinders geteld- en dat was toen ook al meer dan de jaren daarvoor, voor de rest viel de vliegperiode precies gelijk met de vliegtijd in 2007. Het is duidelijk dat de toename van ruige graslanden deze soort ten goede komt.

• Ook het **Oranje zandoogje** profiteert van deze ontwikkeling; ook deze soort nam met 30 % toe, we telden 360 exemplaren in 8 weken. Het Oranje zandoogje begon 2 weken later te vliegen dan in 2007, maar vloog ook 1 week langer.
• Met het **Bont zandoogje** ging het minder goed: we telden 350 exemplaren, dat is 15 % minder dan in 2007. Deze soort vloog 28 weken, één week minder dan vorig jaar.
• Een vierde soort zandoogje: het **Hooibeestje**, werd dit jaar helemaal niet gezien. Blijkbaar waren er geen zwervers die tot in het Burreken vlogen.

Vossen (Schoenlappers)

• Net als in de winter 2006-2007 blijkt de **Atalanta** ook de winter 2007-2008 ter plaatse overleefd te hebben, getuigen daarvan zijn de twee Atalanta's die reeds op 10 februari vlogen. Ondanks de vroege start, bleven de aantallen het gehele jaar laag. In totaal telden we 66 Atalanta's, gespreid over 22 vliegweken. In 2007 telden we 173 vlinders in 29 vliegweken: een daling met meer dan 60 %.

Gehakkelde aurelia f: Patrick De Rore

• Nog dramatischer was de achteruitgang met meer dan 90 % van de **Dagpauwoog**. In 2007 telden we nog 227 vlinders over 22 vliegweken, dit jaar nog slechts 21 exemplaren in 9 vliegweken.
• Maar het kan nog erger: de ooit zo algemene **Kleine vos** was al vorig jaar verontrustend schaars: we telden in 2007 10 exemplaren in 7 vliegweken, dit jaar is er in het Burreken niet één Kleine vos gezien!
• Minder dramatisch was de achteruitgang van de **Gehakkelde aurelia**: deze soort vloog dit jaar 1

week minder dan het vorige, we telden dit jaar 36 exemplaren, in 2007 waren dat er 52: een terugval van 30 %.

• Het **Landkaartje** ging dit jaar 20 % achteruit, we telden 59 vlinders in 9 vliegweken. In 2007 vloog deze soort 15 weken, het is vooral de voorjaarsgeneratie die zwaar te lijden had van het slechte voorjaar.

• De **Distelvlinder**, de trekvlinder bij uitstek, was blijkbaar nergens algemeen en slechts 2 exemplaren werden in het Burreken gezien, in 2007 waren dat er nog 15.

Page's

• Ook de **Koninginnepage** werd dit jaar slechts 1 keer gespot, in 2007 waren dat er nog 9 en werden er zelfs eitjes afgezet.

Witjes

• Eén soort witje is er dit jaar zowaar op vooruitgegaan: we telden 97 **Groot koolwitjes**, 10 % meer dan vorig jaar, ondanks het feit dat ook deze soort 3 weken minder vloog dan in 2007.

• Het meest algemene witje, het **Klein geaderd witje** kende wel een terugval van meer dan 30 %, toch telden we nog 343 exemplaren in 23 weken dit jaar. Deze soort vloog ook 5 weken minder dan vorig jaar.

Klein geaderd witje f: Bart Heirweg

• Het **Klein koolwitje** ging met 20 % achteruit. We telden nog 64 vlinders in 16 vliegweken, ook al 5 weken minder dan in 2007.

• De **Citroenvlinder** werd dit jaar helemaal niet meer gezien. In 2007 zagen we nog 4 exemplaren van deze ooit zo gewone soort.

• Met het **Oranjetipje** gaat het nog niet zo slecht, met 63 waarnemingen bleef deze soort status quo. De vliegperiode van het Oranjetipje was dit jaar geconcentreerd in 4 weken: van 20 april tot 11 mei. Vorig jaar vloog deze soort 2 weken vroeger en de laatste waarneming was pas eind mei.

Blauwtjes

• Het meest algemene blauwtje in het Burreken is het **Boomblauwtje**, we telden dit jaar 20 exemplaren, een terugval van meer dan 50 % tegenover 2007.

• Het **Icarusblauwtje** lijkt ook te profiteren van de ruigere graslanden. De soort was hier altijd een zwerver die enkele keren per jaar werd gezien. 2008 was het eerste jaar dat er 6 weken lang Icarusblauwtjes vlogen op dezelfde lokatie. We telden 11 waarnemingen dit jaar.

• Met het **Bruin blauwtje** ging het minder goed, slechts 1 exemplaar gezien in het Burreken dit jaar.

• Nog zo'n onregelmatige zwerver is de **Kleine vuurvlinder**, er waren 2 waarnemingen dit jaar, vorig jaar zagen we er geen.

Dikkopjes

• Het **Zwartsprietdikkopje** is een vaste bewoner van het Burreken, precies zoals vorig jaar vlogen ze 6 weken overwegend op één lokatie, toch kende deze soort een achteruitgang van 30 %, we telden nog 24 vlindertjes.

Zwartsprietdikkopje f: Bart Heirweg

• Het **Geelsprietdikkopje** dook weer op na een afwezigheid van een paar jaar, we zagen 3 vlindertjes in drie opeenvolgende weken in juli.

• Nog meer goed nieuws is dat het **Groot dikkopje** voor het eerst een vaste stek lijkt gevonden te hebben in het Burreken. In 7 vliegweken in juni en juli telden we 27 waarnemingen, met als maximum 10 vlinders op 30 juni. Vorig jaar passeerde er 1 Groot dikkopje in het Burreken en de jaren daarvoor was dat nooit veel meer.

Besluit

Van de 25 soorten dagvlinders die er in de voorbije jaren in het Burreken vlogen, gaan er 17 soorten achteruit, 1 soort blijft status quo en 7 soorten gaan er op vooruit.

De winners zijn de soorten die het goed doen in ruig

grasland, een biotoop dat in het Burreken uitbreidt.
De meest spectaculaire vaststelling is de toename met 120 % van de populatie Bruin zandoogje, die met meer dan duizend waarnemingen stevig safe lijkt te zitten.
De vestiging van Groot dikkopje is eveneens aan dit biotoop te danken.
Met droefheid melden we u het **verdwijnen van de Kleine vos en de Citroenvlinder**, twee ooit gewone soorten die na jaren van achteruitgang nu helemaal verdwenen zijn. In hun spoor volgt de Dagpauwoog waarvan de populatie met 90 % verminderde.
Dat 2008 niet zo'n bijzonder goed weer kende is een feit, maar zo uitzonderlijk slecht was het weer nu ook niet. Dat er goede en slechte vlinderjaren zijn, weten we allemaal, maar de achteruitgang van zoveel ooit zeer gewone vlindersoorten kan toch niet enkel aan het slechte weer geweten worden.
Vaak worden dagvlinders vergeleken met de kanarie in de koolmijn (*). Het verdwijnen van de vlinders is een waarschuwing dat er iets serieus verkeerd loopt in ons leefmilieu. In dit geval is er maar één boodschap: "Help, de kanarie is stervende!"
Het is juist het verdwijnen van deze zogezegde algemene soorten die geen speciale eisen stellen aan hun milieu, dat ons moet verontrusten.
Lokale omstandigheden kunnen leiden tot het lokaal uitsterven van een soort. Zo zijn bijvoorbeeld de drie lokaties die mij bekend zijn, waar er poppen van het Landkaartje de winter dachten door te komen, nu alle drie grondig gemaaid: weg voorjaarsgeneratie 2009! Allicht zullen er wel elders voldoende vlinders ontpoppen om de lege biotopen onopvallend weer op te vullen.
Problematisch wordt het pas als de meest nabije buurpopulatie verder weg leeft, dan blijft de plek van de uitgestorven populatie leeg.
Als geschikte biotopen steeds meer eilandjes worden in een oceaan van ongeschikt landschap, wordt het totale uitsterven van een soort steeds waarschijnlijker.
Soorten die zogezegd geen bijzondere eisen stellen aan hun biotoop, zijn afhankelijk van de algemene toestand van ons leefmilieu. Als de wegbermen en overhoekjes waar hun rupsen moeten opgroeien ongeschikt worden, dan blijft er voor deze soorten geen levensruimte meer over.

Alleen dagvlinders in de problemen?

In dit verslag heb ik het enkel over de dagvlinders in het Burreken, de enige reden daarvoor is dat we over de nachtvlinders gewoon te weinig gegevens hebben. We weten bijlange niet welke soorten er allemaal voorkomen, hoeveel van elke soort, hoe de populatie evolueert...
Een uitzondering is het **Gammauiltje**, een dag-actieve nachtvlinder. In 2006 noteerde ik nog gewoon 'meer dan 100 exemplaren' op een bloeiende ligusterstruik op één moment. De aandacht kwam er pas in 2007 toen de soort blijkbaar verdwenen was! In 2007 telde ik 10 exemplaren op 6 vliegweken. Dit jaar was er een beperkte heropleving: 38 exemplaren in 11 vliegweken.
Met het oog op deze voorbeeldsoort, mogen we aannemen dat er geen grote verschillen zijn tussen de situatie van de nachtvlinderpopulaties en die van de dagvlinders.

Bedenkingen

Een negentigjarige vriend vertelt nog over de tijd dat

Groot geaderd witje *foto: Bart Heirweg*

het Groot geaderd witje een algemene plaag was. Als vijftigjarige herinner ik mij dat de Argusvlinder zo algemeen was, dat we d'r niet eens naar keken. We hadden het er ooit eens over, dat de Kleine vos eigenlijk best een mooie vlinder was, maar er vlogen er zó veel dat we daar geen oog voor hadden...
De achteruitgang van onze vlinders is dus duidelijk geen fenomeen van de jongste jaren en ook geen fenomeen van enkel hier bij ons.
Een Canadese onderzoeker was bezig met een drie jaar durende studie van de Tijgerzwaluwstaart. Het eerste jaar kon hij zonder probleem per dag 500 vlinders waarnemen, om die reden had hij ook deze lokatie gekozen voor zijn studie. De volgende twee jaren mocht hij zich gelukkig prijzen als hij op een goede dag nog 50 Tijgerzwaluwstaarten telde. Wat was er fout gegaan?

De terugval met 90 % van de populatie Tijgerzwaluwstaarten viel samen met de introductie van genetisch gemanipuleerde maïs op de akkers. Deze maïs maakt zijn eigen insecticide aan tegen vlindersoorden zoals de Maïsboorder, tot zover de bedoeling van de manipulatie, maar maïs is een

windbloeier en ook het stuifmeel dat kilometers ver waait, bevat deze zelfaangemaakte insecticide! Alle rupsen die op voedselplanten leven, die dit dodelijke stuifmeel gevangen hebben, leggen het loodje...
Overal ter wereld verdwijnen de vlinders. Fragmentatie en verarming van hun biotoop liggen daar aan de basis van. De explosieve bevolkingsaangroei van onze menselijke soort is er de oorzaak van.
Behalve dat we het natuurlijk habitat vernielen, maken we ook nog eens het resterende landschap vlinderonvriendelijk met allerlei pesticiden, door maaien, door de verkeersdrukte die anders geschikte wegbermen tot dodelijke vallen maakt.
We maken de wereld voor insecten onleefbaar, zelfs zonder dat we ons dat realiseren: het uitsterven van hele bijenkolonies, wat nu wereldwijd een plaag is, zou samenhangen met de steeds toenemende 'vervuiling' met electromagnetische straling. De natuurlijke magnetische straling vormt een belangrijk onderdeel van de leefwereld van insecten, GSM-masten en dergelijke verstoren de natuurlijke magnetische velden waardoor de bijen 'gek' worden! Wat de invloed van dergelijke zaken op vlinders is, is een open vraag.

Global Warming, de oorzaak van alle onheil?

Voor alles wat er mis gaat in ons milieu, wordt tegenwoordig al te gemakkelijk naar de opwarming van de Aarde gewezen.
Onderzoek naar 35 soorten Europese niet-migrerende vlinders, leverde de volgende resultaten op: in de voorbije 100 jaar hebben 22 van de 35 soorten hun areaal 35 tot 240 kilometer naar het noorden uitgebreid, terwijl de zuidelijke grens van hun areaal niet noordwaarts opschoof. Slechts één soort breidde zijn areaal naar het zuiden uit, terwijl de resterende 12 soorten geen wezenlijke areaalsveranderingen kenden. De onderzoekers berekenden dat er op zijn minst 50 vlindergeneraties nodig waren om zwervende vlinders in staat te stellen om geschikt habitat 240 kilometer verderop te koloniseren en dat tijdens een periode waarin juist in de noordelijke Europese landen het verlies aan habitat het grootste was.
We kunnen dus besluiten dat er wel degelijk een invloed is op de vlinderpopulaties, maar dat deze niet persé negatief is.
In een streek zoals de Vlaamse Ardennen, moeten we ook de invloed van het klimaat binnen de context plaatsen. Het is een gekend fenomeen dat de lente in de dalen 2 à 3 weken vroeger begint dan op de heuvels 100 meter hoger. De vlinders vinden dus in een opgewarmd klimaat op de heuvels nu bij benadering dezelfde temperaturen als vroeger in de dalen, een paar kilometer verder. In een gezonde omgeving kan dit geen onoverbrugbaar probleem zijn.

Hoe kunnen wij de vlinders helpen?

De wereld van de vlinders is ook zonder mensen een wereld vol gevaren.
Gemiddeld levert slechts 2 % van alle eitjes een volwassen vlinder op die tot voortplantig kan komen. In elk stadium van hun leven worden vlinders bedreigd.
Als eitje zijn ze afhankelijk van hoe veilig de plaats is waar hun moeder ze achterliet. Als ze gevonden worden, zijn ze een voedzaam hapje voor allerlei klein grut, of ze kunnen aangetast worden door schimmel, of de haag waarop de eitjes overwinteren wordt gesnoeid...

Als rups zijn ze voer voor de vogeltjes. Als pop zijn ze weer overgeleverd aan het geluk dat de plaats die ze kozen om te verpoppen veilig is, niet te nat, niet te droog, uit het zicht maar toch luchtig genoeg...

In alle stadia van hun ontwikkeling kunnen ze ten prooi vallen aan parasieten. Als vlinder moeten ze voldoende opvallen om een partner te vinden, maar ook niet teveel of ze worden opgegeten...
Als de omstandigheden gunstig zijn, is het percentage nageslacht groter dan wat er nodig is om de populatie in stand te houden, dan gaan er vlinders uit deze populatie zwerven, op zoek naar een plekje dat nog niet bezet is. Dergelijk succespopulaties zijn er nodig om de mislukte kweek op andere locaties aan te vullen.

Als beheerders van natuurgebieden of als bezitter van een natuurrijke tuin, is het belangrijk zicht te hebben op de levenscyclus van de diverse vlindersoorten. Er bestaat een waaier aan literatuur waaruit we kunnen leren wat de behoeftes zijn van deze insecten. Door te zorgen voor voldoende voedselplanten voor de rupsen, door indien mogelijk de rupsen tijdens hun groei te beschermen tegen de vele gevaren en door er natuurlijk voor te zorgen dat er voldoende geschikte bloemen bloeien in de vliegtijd van de volwassen vlinders, kunnen we onze lokale vlinderpopulatie een duwtje in de goede richting geven.

Nota's

(*) In vroeger tijden namen de mijnwerkers een kanarievogel mee in de mijn om hen te waarschuwen voor mijngas. Nog voor de concentratie mijngas in de lucht gevaarlijk werd voor de mens, legde de kanarie het loodje: als de kanarie stierf, was het dus tijd om je uit de voeten te maken voordat het gas ontplofte.

Moet er nog Geelgors zijn?

Dieter Geenens

Ik was geen tien jaar oud toen ik voor het eerst - vol riddermoed met zwaard in de hand – de kouters omheen mijn ouderlijk huis introk. Een bevriende boer liet me ravotten op zijn 50 hectaren, en hield me tevens – op vraag van vader – stiekem in de gaten. Hij heeft vast genoten toen hij van op afstand mijn heroïsche gevechten met de brandnetels gadesloeg. Geknakt als gevallen vijanden liet ik ze achter! En hij was vast verrast hoe ik als snotneus, wild zwaaiend met mijn lasso, erin slaagde de uitgebroken koeien terug de weide in te krijgen. Heel vaak kwam ik thuis met zwaar geschramde benen van het koersen in de greppels langsheen het graan en de rijen maïs…

Het was de tijd van net na de grote ruilverkaveling,

Geelgors *foto: Bart Heirweg*

alle hagen en boomgaarden waren net gerooid (perevuurmaatregel), drainages aangelegd en sloten gedempt. Ook werd er volop gespoten en DDT was nog maar pas bekend als kankerverwekker. Ondanks verwoede zoektochten vond ik dus slechts zelden een kikker, of een Haas, of een Patrijs… Maar ik herinner me wel één zomer dat ik een geel vogeltje 'vollen bak' hoorde schuifelen, elke avond bovenop een weidepaal vlak bij onze geitenweide…

Sinds jaar en dag geeft de Geelgors kleur aan onze boerenbuiten. Steevast is deze 'ges-piet' te vinden op plaatsen waar te midden van de akkers ook ruimte is voor boomgaarden, struikgewas en ruig grasland. Hij staat dan ook synoniem voor een rechttoe-rechtaan gezond platteland, en schopt het in dit verband zelfs tot officiële 'Life Quality indicator' in het Verenigd Koninkrijk. Het mannetje - met knalgeel buikske – zit uren aan een stuk te zingen vanuit de top van een boom of struik. Ook zijn deuntje is opvallend. De tekst 'Wie viel lieb ich dich' op de tonen van de vijfde van Beethoven is een zéér goede beschrijving. En ook 's winters leidt deze vogel geen verborgen levendje, want hij troept dan gezellig samen op zaadrijke akkers in groepen van vele tientallen… In de jaren 60 kwamen een 20 000 broedparen Geelgors voor in Vlaanderen, waarvan een groot deel (2.500) in onze regio Schelde-Leie. De Geelgors was alledaags… en toch kent u hem niet?! Eén reden hiervoor: een terugval van meer dan 98 %. Dit soort evolutie noemt elk weldenkend mens gewoon uitsterven. Hier bij ons, en letterlijk aan onze voordeur. En jammer genoeg geldt deze evolutie voor heel wat van onze plattelandsoorten. Recent werd nog een cijfer van 83 diersoorten in de pers genoemd die bij ons recent op de rode lijst kwamen te staan en verdwenen. Verdwijnende plantensoorten zijn er nog méér…

Tal van Geelgors-studies zoeken naar antwoorden op dit spectaculair verdwijnen (op Google levert yellowhammer je 435 000 hits op). Als we het proces van de achteruitgang beter begrijpen, kunnen we er misschien ook gericht en doeltreffend iets aan doen. Door de betrokken wetenschappers wordt vooral de 'intensivering van de landbouw' als boosdoener naar voor geschoven. Deze biedt naast intensief bodemgebruik met véél bemesting en véél pesticiden, ook schaalvergroting met daaraan gekoppeld het verdwijnen van de kleine landschapselementen. Tevens spelen de versnippering van het landbouwareaal door toegenomen bebouwing en het toegenomen aantal predatoren een rol.

Verscheidene initiatieven en experimenten trachten de Geelgors en akkervogels weer ruimte te geven. Een leerrijk overzicht vind je o.a. in het werk 'Van de stakkers van de akkers naar de helden van de velden' (Dochy en Hens, 2005; te downloaden van http://www.inbo.be/files/Bibliotheek/02/167602.pdf). Tevens leren we ook in eigen streek heel wat uit gerichte acties (b.v. het laten staan van graanranden of stoppels in de winter, bijvoederen, enz.) voor

Het verlanglijstje van de Geelgors:

- geen vogelvangst
- een gedekte wintertafel op de akkers
- meer kleine landschapselementen
- meer onbespoten hoeken en kanten, en 'trage wegen'
- aandacht van elke Natuurpunter

akkervogels:

- De verscheidene akkerreservaatjes nabij natuurgebieden van Natuurpunt.
- Het akkervogelproject van afdeling zwalm.vallei (Decleyre in Meander, 2005; http://zwalmvallei.be/pdf/akkervogelproject_zwalmvallei.pdf).
- Het akkervogelproject van het Regionaal Landschap Vlaamse Ardennen (RLVA) (http://users.skynet.be/bk239928/html/dutch/akkervodraaiboek.htm).
- Tellingen en inventarisaties door de vogelwerkgroep Vlaamse Ardennen plus (http://www.vwg-vlaamseardennenplus.be/).

Hoewel een globale verwerking van alle bevindingen (nog) niet gebeurde - en allerminst evident is – wijzen enkele veldwaarnemingen ons misschien toch de weg… Er werd in de winter en zomer van 2007-2008 immers actief naar Geelgors gezocht, en verscheidene actieve vogelaars in onze streek spreken van 'een goed jaar' (de eeuwige optimisten!). Op 42 plaatsen in de Vlaamse-Ardennen-*plus* regio werd Geelgors zingend aangetroffen. In 2006 werden slechts een handvol zangposten gerapporteerd. Hoewel gebaseerd op weinig data, is deze vaststelling mogelijk een gevolg van de hierboven vermelde acties voor akkervogels. In het bijzonder het waarnemen én overleven van grote wintergroepen Geelgors (voor het eerst sinds lang!) op akkertjes uit de experimenten staven dit. Daar waar de late winter (februari-maart) verantwoordelijk kan zijn voor het massaal verhongeren van Geelgors (tot 60 % volgens literatuur), vonden ze nu een noodrantsoen door onze projecten. Een proficiat aan alle betrokkenen!

Uiteraard is het prioritair van belang te streven naar een herstel van de habitat voor onze Geelgors en andere akkervogels, alsook voor het herstellen van de kwaliteit van het leven op ons platteland in het algemeen. En het is juist te streven naar verantwoorde compromissen met landbouw in beheersovereenkomsten. Maar het is – mijn inziens - vooral juist uit te gaan van onze eigen Natuurpunt-kracht. Er ligt nog heel wat potentieel in het versterken van de beheerplannen van onze reservaten met een hoofdstukje 'akkervogels'. Rekening houden met akkervogels in het proces van omzetten van akker naar weide of bos, het creëren van een brede grasstrook langsheen de reservaatgrens, enz. heeft potentieel. Of waarom niet wintervoederen?

We hebben een akkervogelforum http://natuur-forum.be (onder Vogels – algemeen) waar u rustig - gewoon uit interesse - kunt grasduinen, of uw lokale initiatief kunt kenbaar maken, advies zoekt of krachten bundelt. Aanvullingen of correcties voor de bijgaande Geelgors-kaartjes zijn eveneens daar welkom. Gewoon doen!

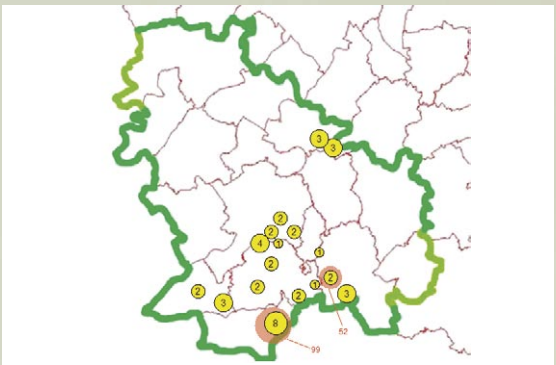

Figuur 1: De Geelgors blijft een zeldzaamheid ondanks de 42 waargenomen zangposten (in geel 2008; bron: Vogelwerkgroep Vlaamseardennen plus) en de wintergroepen (in rood 2007-2008). Uw meldingen en aanvullingen zijn essentieel om het succes van beheermaatregelen te meten en gericht te kunnen verder werken aan herstel.

Aanbod van tijdschriften

Als lid van Natuurpunt en met een verhuis voor de boeg wil ik een aanzienlijk aantal natuurtijdschriften van de hand doen. Het gaat om jaargangen van 'Natuurreservaten', 'De Wielewaal', 'Oriolus', 'De Giervalk' en uit Nederland 'Vogels' en 'Het Vogeljaar'. Graag wil ik deze afstaan aan een geïnteresseerd persoon die de beste prijs wil geven voor het volledige pakket. Voor alle duidelijkheid: **het volledige bedrag ga ik doorstorten** naar het 'Algemeen reservatenfonds Vlaamse Ardennen plus 6699'.

Geïnteresseerd? Neem dan contact op met José Van Kerschaver, Urselseweg, 167, 9910 Knesselare. Graag uitsluitend contact via e-mail: jose.linda@versateladsl.be

De mediawatcher

Baksteen in de maag

Dat de Belg met een baksteen in de maag geboren is wisten we al maar dat het zo erg was… De bebouwde oppervlakte nam in ons land toe van 14,2 % in 1980 tot 19,7 % begin dit jaar. Links en rechts horen we al politici opperen dat er grote infrastructuurwerken nodig zijn om de crisis te bezweren, we houden ons hart vast.

Te land en in de lucht, overal file…

Alle berichten over CO_2 ten spijt verwacht men een forse toename van het luchtverkeer. Zelfs in die mate dat volgens Eurocontrol dat instaat in voor de veiligheid van het luchtruim, in 2030 de helft van de vliegtuigen vertraging zal hebben als gevolg van de drukte. Ook het weer kan tegen dan voor extra problemen zorgen door meer 'extreem' weer als gevolg van het broeikaseffect, veroorzaakt door… (4-12-2008).
Bij te sterke luchtvervuiling zal op alle wegen in Brussel maar 50 meer worden gereden (en 90 km per uur was al een drama…). Bij verdere vervuiling zullen afwisselend auto's met een even en oneven nummerplaat de stad binnen mogen. En wat doet men dan met al die vliegtuigen boven Zaventem? (29-11-2008).

Nauwelijks nog voordeel van de twijfel

De laatste weken verschenen er weer een aantal verontrustende berichten rond het gebruik van de GSM. Naar aanleiding van een onderzoek door de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) waarschuwt de Stichting tegen Kanker om de GSM maar in beperkte mate te gebruiken. Dit onderzoek toont een duidelijk verband tussen GSM-gebruik en hersentumoren. (18-11-2008 en 16-10-2008). Voor wie nog een zendmastje?

Herbicide: de leugen van Monsanto over Roundup

In Frankrijk werd Monsanto veroordeeld voor de reclame die Roundup voorstelt als een herbicide dat biologisch afbreekbaar is en het milieu respecteert. (persbericht, Internet, 29-10-2008).

Pesticide op je bord

Bijna de helft van de groenten en fruit in Europa bevat pesticiden, 20 % meer dan vijf jaar geleden! (18-10-2008).

Insecticide doodt bijen

In Frankrijk staat de regering op het punt om de goedkeuring voor het insecticide 'Cruiser' te verlengen. Dit product werkt in op het zenuwstelsel van de mens, is een gevaar voor de waterkwaliteit en is extreem giftig voor bijen. En dat terwijl het aantal bestuivers al schrikbarend achteruit loopt. (persmededeling France Nature Environnement, 08-12-2008).

Klei

De Vlaamse overheid wil in en rond het natuurgebied de Reytmeersen een terrein van ongeveer 70 ha afbakenen voor het ontginnen van klei. Vrijwel niemand was op de hoogte van het openbaar onderzoek voor dit plan waartegen veel protest kwam. (12-10 en 17-10-2008).

Beestig nieuws:

Het overkomt de beste…

Een 67-jarige Oostenrijkse jager presteerde het om het vuur te openen op een wagen die hij aanzag voor een Everzwijn. Er vielen geen gewonden. (26-09-2008).

Jong Everzwijn *foto: Gilbert De Ghesquière*

En die Vos kwam weer

De heer Lippens, burgervader van het eenvoudige Knokke, heeft vastgesteld dat er bijna geen kippen meer zijn. Omdat ze volgens hem allemaal doodgebeten zijn door de Vos eist hij een telling van het aantal Vossen om dan te bepalen wat er moet gebeuren. Volgens de statistieken werden er in 2007 in Vlaanderen 9405 Vossen afgeschoten. (25-11-2008).

Luchtbrug voor de eekhoorn

In de Gampelaeredreef in Deinze overleefden enkele eekhoorns de oversteek van de weg niet. De bewoners zijn een petitie gestart voor een eekhoornbrug die de bomenrijen langs de straat moet verbinden. (23-10-2008).

Niet voor niets een knaagdier

De beroemde Rialtobrug in Venetië heeft last van muizen die met honderden in de holle ruimtes van de brug zitten. (26-9-2008).

(Bad)eendjes

Wetenschappers gaan het afsmelten van de gletsjers op Groenland volgen met 90 badeendjes. Deze drijven mee met het smeltwater, belanden in zee en volgen de zeestromingen. Nog voor het midden van de eeuw zou de zeespiegel sterk kunnen stijgen als de grote gletsjers op Groenland aan hetzelfde tempo blijven smelten. De eendjes moeten dat in kaart brengen. (26-09-2008).

Schattige meesjes? Vergeet het maar

Dirk Draulans interviewt in Knack (8-10-2008) gedragsbioloog Bart Kempenaers die onderzoek doet naar de Pimpelmees. Uit zijn onderzoek blijkt dat het bij de Pimpelmees niet zo nauw steekt met het begrip trouw. Vooral de vrouwtjes blijken voor dag en dauw nogal eens een ander mannetje te bezoeken. De vroeg zingende mannetjes zijn daarbij het meest in trek, meestal zijn dit ook de oudere mannetjes. Driekwart van de pimpelmeesvrouwtjes heeft jongen van een vreemde vader. Met de recente genetische technieken kan men ook ander gedrag gaan bestuderen. Het onderscheid tussen de eerder voorzichtige en de durvers zou te maken hebben met een variatie in een gen dat informatie bevat over de ankerplaats op een cel voor de prikkeloverdrager dopamine in de hersenen.

Gieren

We kijken steeds gespannen uit naar een volgend nummer van La Hulotte. Zopas viel nummer 91 in de bus met als onderwerp de gieren. Het is weer een pareltje met prachtige tekeningen, interessante teksten, dit alles gebracht met de nodige humor. Wordt vervolgd in nummer 92, we kijken er al naar uit. Info: http://www.lahulotte.fr/

50 jaar jeugdbond, een boek!

Norbert Desmet

En wat voor een boek, een echt monnikenwerk! Met een prachtige lay-out en een heel afwisselende vormgeving wordt 50 jaar geschiedenis gebracht van de jeugdbond nu. Gegroeid uit de twee grote jeugdbonden van toen ('BJN': Belgische Jeugdbond voor Natuurstudie en 'WJ': Wielewaaljongeren) kwam op 16 april 1983 de fusie tot de Jeugdbond voor Natuurstudie en Milieubescherming (JNM) tot stand.

De uitgave (slechts 600 ex.) verdient alle lof en is een sterke aanrader voor al wie bij de jeugdbond betrokken was. De nationale werking loopt als een rode draad doorheen het boek, maar wees gerust, je vindt er mooie zaken in, pure nostalgie soms, over kampen, afdelingen, acties, piepers, publicaties en

vooral veel mooie, soms al wat vergeelde foto's van toen. Voor ons afdelingsgebied staat er ook een stukje unieke Schelde-Leie geschiedenis in, de geschiedenis van een sterke afdeling, groot geworden met de steun van onze Wielewaalafdeling die ook zelf pas zijn 40-jarig bestaan gevierd heeft. Met foto's van Odi Heyse en Jan Van Den Haute met vlindernet op de fiets en Benoit De Feyter met die fameuze strooien hoed. Je zou waarempel de archieven induiken om eens iets gelijkaardigs over onze afdeling te maken…

Het boek is echt de moeite waard en is te verkrijgen in de JNM winkel, Kortrijksepoortstraat 192, 9000 Gent. Tel. 09/223.47.81. Verdere info op winkel@jnm.be. Het kost € 22 voor niet JNM-leden en € 20 voor leden, portkosten niet inbegrepen. Betalen na bestelling. Ook af te halen iedere weekdag van 10 tot 12u30 en van 14u tot 17u.

De Groene specht

Norbert Desmet

Voor sommige vogels komt het bijzonder goed uit dat de winters geen winters meer zijn… Zo zijn naast de IJsvogels ook de Groene spechten zeker voorstander van de opwarming. Een artikel in het Vogeljaar 5, 2008 bracht me op het idee om over deze soort ook in Meander iets te schrijven. Groene spechten zijn bijzonder mooie vogels die men de laatste tijd meer en meer in tuinen kan waarnemen. Ze zijn ook vaak nadrukkelijk aanwezig op onze wandelingen door hun opvallende lachende of hinnikende roep. Maar is het een soort in opmars alleen bij gratie van het klimaat?

Tuinliefhebber

Bij velen zijn Groene spechten de laatste tien jaar tuinvogels geworden en talrijk zijn de waarnemingen 'rondscharrelend op het gazon' waar ze vanuit de huiskamer in al hun pracht kunnen bewonderd worden. Blijft de vraag wat ze daar doen. De sleutel ligt bij het voedsel: mieren en hun nesten! Onze nieuwe tuincultuur heeft de soort geen windeieren gelegd omdat op al die mooie gazonnetjes en terrasjes en perkjes de mieren het naar hun zin hebben. De spechten weten die feilloos te vinden en met hun bek boren ze een holte waarna ze met hun 10 cm lange tong er de eieren en larven uitvissen. Ze onthouden blijkbaar die plaatsen om er in najaar en winter weer te keren. Men kan ook zien in oude graasweiden dat nesten van de Gele weidemier soms een hele winter lang belaagd worden door Groene spechten. De mierenberg zit dan op het einde vol kraters… Een fenomeen dat bij de grotere nesten van o.a. de Rode bosmier nog opvallender is. Ze eten daarnaast ook wormen, kevers, spinnen, insectenlarven en andere kleine bodemdieren.

Holenbroeder

Groene spechten roffelen zeer weinig. Ze zijn ook de minst goede houthakkers onder de spechten: in vergelijking met b.v. de Grote bonte specht heeft hij een nogal zwakke snavel. Ze verkiezen dan ook zacht hout om hun nestgang te kappen. In bossen is dit dikwijls abeel en elders populier, maar het kan ook in andere boomsoorten waar b.v. een tak weggerot is (fruitbomen, elzen…). Het nestgat ziet er doorgaans groter en meer ovaal uit dan van een Grote bonte specht. Bomen met spechtenholen hebben ook een heel belangrijke functie als slaapplaats omdat spechten blijkbaar vlugger afkoelen dan andere soorten. Bovendien is het een goede bescherming tegen rovers, alhoewel een toename van de

♀ en ♂ *Groene specht* *foto: Dirk Liviau*

Steenmarter als goede klauteraar een probleem kan vormen. In streken waar de Havik voorkomt, staat deze specht vaak op het menu, net als zijn bosbroeder de Zwarte specht. Men denkt zelfs dat de afname van deze laatste soort plaatselijk in Nederland daaraan te wijten is. Neem ook even de tijd om Groene spechten grondig te bekijken, het onderscheid tussen mannetje, vrouwtje en jongen is met de gids erbij helemaal niet zo moeilijk en na enige tijd zelfs mogelijk bij korte waarnemingen.

'rondscharrelend op het gazon' *foto's: Didier Pollez*

Toename?

Men registreert in Nederland een spectaculaire afname op de zandgronden van 1970 tot in 1990, verder doorzakkend tot 2000 in gebieden als de Veluwe, met daar plaatselijk zelfs het verdwijnen van de soort… Zuid Limburg, het rivierengebied en Zeeland daarentegen laten vanaf 1990 weer een stijgende trend zien.
Men heeft daar in Zeeuws-Vlaanderen de soort goed in de gaten gehouden. Tegen de Nederlandse trend in had men daar de indruk dat de aantallen juist gingen stijgen. Men is ze dan ook daadwerkelijk gaan tellen vanaf 2003. Rond 1980 had men een schatting van 12-16 paren in Midden Zeeuws-Vlaanderen. Er volgde een toename tot 28 paartjes in 1996 maar een langdurige vorstperiode in de winter 1996-97 herleidde het bestand tot 10. Daarna ging de stand weer omhoog tot meer dan 30 paartjes vanaf 2001 tot 43 in 2007.

De Atlas van de Vlaamse broedvogels heeft het over een dubbele trend: op zandgronden is er een afname van de soort vooral in de bossen (terugloop mieren?, vergrassing?) en een toename in de leemstreek (gevarieerd landschap en populierenbossen). Daarbij worden twee belangrijke factoren vermeld: de moeilijke inventarisatie van de soort en het uitblijven van strenge winters. In de broedvogelatlas werkte men met hokken van 25 km² en daar kwam men in gunstige gebieden aan 10 tot 20 broedparen per hok. Uitschieters boven deze cijfers zijn mogelijk (26 in Geraardsbergen, 35 in het Pajottenland, 30 in de Demervallei) maar mogelijks zijn ze ook te wijten aan inventarisatiefouten omdat dichtheden van meer dan een koppel per km² eerder zeldzaam zijn. In Klein-Brabant evolueerde het aantal van 49 naar 163 broedparen tussen 1988 tot 2001!

Bij ons moeten we naar Luc Menschaert, die er in 'Zijn er nog Vogels' op wijst dat de soort in de Leievallei verre van algemeen is rond 1990 en daar ook achteruit boert in vergelijking met vroeger. Ook de langdurige negatieve invloed van strenge winters op populaties wordt onderstreept. Als uitgesproken bewoner van kasteelparken in het interfluvium is het niet verwonderlijk dat de Groene specht een comfortabele dichtheid bereikt in het gesloten Vlaamse Ardennenlandschap, topgebied voor de soort bij ons. Luc schat het aantal op een 150 paren waarvan 4/5 in de Vlaamse Ardennen. Het vermoeden is groot dat we daar nu al een flink stuk boven zitten.

Zelf tellen?

Voor wie een inventarisatie in zijn streek even wil overdoen: wees voorzichtig, Groene spechten zijn echte standvogels maar kunnen wel een groot territorium hebben, waarbinnen ze zich snel en over grote afstand verplaatsen. Ze hebben de gewoonte om zich veel te laten horen (het fameuze lachen) maar dat doen zowel mannetje (heel veel) als het vrouwtje (veel minder)… We zagen meermaals Groene spechten van de bossen in de Vlaamse Ardennen zich verplaatsen naar de vallei, al vlug

jonge Groene specht *foto: Paul Vandenbulcke*

meer dan 2 km… En nog wat goede raad voor de inventariseerder: begin vroeg! Liefst reeds in maart, niet voor niets immers is zijn bijnaam 'Maarts veulen!' omwille van zijn hinnikend geluid vroeg in het voorjaar. Neem een kopie van de topografische kaart (1/25 000) met km² raster als werkkaart en teken daar uw waarnemingen in met verschillende kleurtjes naargelang de maand en… verplaats u bij voorkeur per fiets en in de voormiddag. Op het einde van het broedseizoen zie je meestal zo de territoria aan de hand van verzamelplotjes van waarnemingen.

Mooie voorjaarsactiviteit toch, en nog sportief ook, en goed ook voor wat zicht op de andere vogels daar in jouw streek…

Aanvulling

In Meander 4-2008 kon men op blz. 32 onder de titel 'Nieuw soort Waterhoen' lezen over een wit Waterhoen waarvan de aanwezigheid werd gemeld door Nico Geiregat en Gunther Groenez. Aanvullend willen we meegeven dat Frans Van Doorselaer het dier het eerst opmerkte.

Bijzondere waarnemingen september t.e.m. november 2008

Bart Heirweg

Het najaar is beslist één van de betere periodes om in het veld te vertoeven. In september komt de trek op volle toeren, met een piek in oktober en uitlopers tot laat in november.
Een goed najaar was het zeker. Er werden in totaal 1500 waarnemingen via de website doorgegeven, hieronder volgt een overzicht van de mooiere en/of zeldzamere soorten.

September

We starten de maand meteen met een soort die iedereen wel fascineert. Op 01/09 trok een **Visarend**, vroeg op de ochtend, door te Volkegem (NGE). De **Cetti's zanger** wordt tegenwoordig in onze regio ook met regelmaat van de klok gehoord. Op 03/09 zat er één aan de Kaaihoeve te Meilegem (ANV). September is traditioneel ook de maand waarop je **Paapjes** vindt op de prikkeldraden of op een uitkijkpost in een aardappel- of bietenveld. De eerste voor onze regio zaten op 03/09 nabij de Zijldegemkouter te Kruishoutem (GCO). Diezelfde dag werd opnieuw een **Visarend** gezien, deze keer aan de Donkvijver te Oudenaarde. Daar zat ook een **Geelpootmeeuw** (NGE).
Een overtrekkende **Zwarte ooievaar** werd op 04/09 gezien te Kluisbergen (NDS), aan de Donkvijver vloog opnieuw een **Visarend** (LVDL) en op 08/09 werd daar een **Zwarte stern** gezien (NGE).
Op 11/09 werd een eerstejaars **Havik** geringd op de Stuivenberg te Wortegem-Petegem (LKI, med. L. De Waele). Nog een overtrekkende **Visarend** werd op 13/09 gezien in de Perlinckbeekvallei te Sint-Blasius-Boekel, een adult vrouwtje **Grauwe kiekendief** trok over Wannegem-Lede (GCO) en 4 **Grote zilverreigers** vlogen over de trektelpost aan de Rizoikouter (BHE, LVDL, PVDB, NGE).

Dan komen we nu bij de befaamde 14de septemberdag. De oostenwind van de dag ervoor zorgde voor een enorme aanvoer van roofvogels vanuit het noorden, deze botsten echter op een koufront boven Noord-Frankrijk en gingen tegen de avond noodgedwongen massaal aan de grond. Deze bijzondere weersomstandigheden boven Vlaanderen zorgden voor een uitzonderlijk situatie en bezorgden een hoop trektellers de dag van hun leven. Onze nieuwe trektelpost aan de Rizoikouter te Schorisse deed hierbij niet onder. De eerste roofvogel voor de dag was een **Visarend** die reeds rond 7u doortrok. Later die dag volgden er nog 5. Verder trokken daar ook 65 **Wespendieven**, 43 **Bruine kiekendieven**, 1 **Blauwe kiekendief**, 1 **Grauwe kiekendief**, 13 **Sperwers**, 10 **Buizerds**, 1 **Smelleken**, 6 **Ooievaars**, 3 **Zwarte ooievaars** en 1 **Boomvalk** over (BHE, PVDB, GGR, NGE, MES, e.a.). Onze trektelpost was tijdens de vroege uurtjes duidelijk onderbemand en een hoop roofvogels passeerden onopgemerkt.

Op 15/09 werd aan de Donkvijver te Oudenaarde een **Woudaapje** opvliegend vanuit het riet gezien (med. LVDL). De dagen hierna werden nog een aantal **Visarenden** gezien, o.a. te Sint-Maria-Oudenhove, Melden, Zingem en Berchem (LNE, NGE, NDS en WPA).

Een **Kerkuil** werd op 28/09 reeds voor de 2e maal gezien te Bevere (PDR) en te Eke pleisterde een **Grote zilverreiger** (ADV). Nog een **Grote zilverreiger** trok op 28/09 over Ronse, een **Ooievaar** vloog over Bevere (GCO) en een **Wespendief** trok over Mater (PHE).

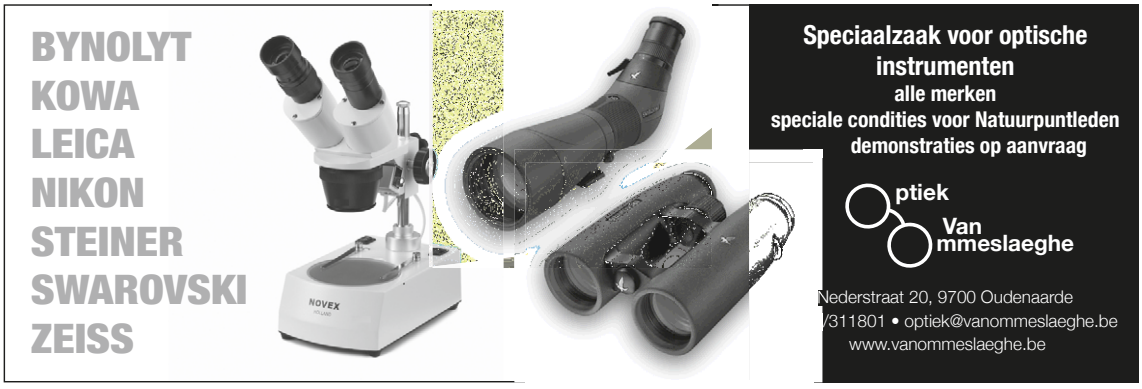

Oktober

Nu het opgespoten terrein zo goed als verdwenen is, zijn we meteen de beste plaats in onze regio om **Bokjes** waar te nemen, kwijt. Dat betekent natuurlijk niet dat deze soort hier niet meer voorkomt. Op 03/10 vloog er te Wannegem-Lede eentje op vanuit een erosiestrook. Daar vloog diezelfde dag ook een **Smelleken** (GCO).
Op 06/10 werd te Welden een **Grote zilverreiger** gezien (Kaat Neujens). Nog een **Smelleken** vloog op 07/10 over Zijldegemkouter te Kruishoutem (GCO).
Een **Geelpootmeeuw** zat op 09/10 aan de Donkvijver te Oudenaarde (NGE) en werd daar ook later nog gezien. Een **Grote zilverreiger** werd voor de eerste keer op 09/10 opgemerkt in het Dal te Heurne (DVDP). Deze laatste wordt nu nog steeds regelmatig in de Scheldemeersen van Heurne opgemerkt (USA, ADV, NGE, EVDA, e.a.).
Een groep van minstens 30 **Kruisbekken** pleisterde op 11/10 in de Hospicebossen te Nazareth (BHE) en op 12/10 vloog een **Kerkuil** over de Bommelstraat in de Pinte (FGH).
Een vrouwtje hybride **Witoogeend x Kuifeend** werd op 17/10 gezien aan Put Van De Moortele te Ename (NGE). Een **Havik**, belaagd door Kraaien,

Kraanvogel *foto: Paul Vandenbulcke*

werd op 19/10 gezien te Wannegem-Lede (GCO). Diezelfde dag vloog een **Rode wouw** over Zingem (ADV) en op 27/10 vloog er eentje over de Bruwaan te Oudenaarde (LNE).
Een **IJsgors** trok op 29/10 over Wannegem-Lede (GCO). De 3e waarneming van een **Havik** voor dit najaar in onze regio, werd op 30/10 gedaan te Leupegem (LNE en Gunther Raes). Diezelfde dag vloog een **Kraanvogel** over Ruien (FGH).

November

We starten deze maand met de terugkomst van de **Slechtvalk** op de Toren van Leroy te Gavere op 02/11 (NVW). Over Wannegem-Lede vloog die dag opnieuw een **IJsgors** (GCO) en een **Rode wouw** en 8 **Kraanvogels** vlogen over Oudenaarde (NGE). Een **Kerkuil** werd op 07/11 gezien te Eke (SLI).
Gedurende de maand November werden zowel op de Donkvijver te Oudenaarde als op de Callemoeie te Nazareth op verschillende data **Geelpootmeeuwen** waargenomen met een maximum van 3 op de Callemoeie (NGE). Twee **Pontische meeuwen** zaten op 13/11 aan Noorderwal te Deinze (NGE).

Tijdens de watervogeltelling van 16/10, zat een **Kuifduiker** op de Donkvijver te Oudenaarde (BHE, NGE). **Kerkuilen** werden op 17/11 gezien te Eke (SLI), op 20/11 te Kruishoutem (NDS) en op 22/11 te Zingem (DVDP). Twee **Dwergmeeuwen** foerageerden op 22/10 boven een akker te Bevere (GCO) en op 26/10 werd een mannetje en vrouwtje **Grote zaagbek** gezien te Eke (SLI).

Er lijkt zich opnieuw een invasie van **Barmsijzen** voor te doen en de meeste zijn opnieuw van de ondersoort 'flammea', of dus **Grote barmsijs**. Hoewel ze niet altijd eenvoudig op ondersoort te determineren zijn, zullen de meeste waarnemingen van barmsijs dus op deze ondersoort slaan. Op 28/11 werden de eerste overvliegend gezien aan het Paddenbroek te Berchem (TLI) en op 29/11 werden er 15 geringd te Zulte (DPA). Met deze waarnemingen sluiten we meteen ook ons overzichtje af.

Dank aan alle waarnemers.

Brandhout in Kalkhoven

Op de vorige oproep in Meander kwam vrijwel geen reactie, dus nogmaals een poging: in het NP-natuurreservaat Kalkhoven in Kluisbergen-Kwaremont is na de kap van populieren het kruinhout blijven liggen. Geïnteresseerden kunnen, mits zelf te verzagen en af te halen, gratis hout bekomen. Ze dienen vooraf contact op te nemen met de conservator Lucien Vanden Daele om praktische afspraken te maken - Tel. 055-38.70.54 of lvandendaele@pandora.be.

Sneeuwklokjes onder de paddenstoelen

Eddy Saveyn

Dat liefhebbers van paddenstoelen ook buiten de herfst hun hartje kunnen ophalen, wil ik eens aantonen aan de hand van het voorbeeld van de **rode kelkzwammen**. Hiermee bedoelen we in feite **twee soorten** die enkel met de microscoop uit elkaar te halen zijn : de **Rode kelkzwam** (*Sarcoscypha coccinea*) en de **Krulhaarkelkzwam** (*Sarcoscypha austriaca*). De vruchtlichamen vormen bekers van 1 tot 5 cm doorsnede met een korte tot langere steel (op diep begraven hout). De binnenzijde, waar de sporen gevormd worden, is helder rood, vaak omschreven als scharlakenrood (coccinea is Latijn voor scharlakenrood) of vermiljoenrood. De buitenzijde is bleker omdat deze bedekt is met ontelbare kleine witte haartjes. Verwar ze niet met de Grote oranje bekerzwam die je vooral in de herftst vindt. Deze laatste is groter en fel oranje en lijkt van op afstand op een weggegooide sinaasappelschil. In Oost-Vlaanderen is tot nu toe enkel de Rode kelkzwam gevonden. In de Gavers te Harelbeke kan je op zoek naar de Krulhaarkelkzwam.

Rode kelkzwam *foto: Eddy Saveyn*

Een vondst ervan is altijd een unieke gebeurtenis. Je ploetert in de late winter met je laarzen door een broekbos in de donkere modder, omringd door de geur van methaan. Onverwacht vind je op de donkere bodem een bemoste, half vergane tak versierd met deze rode kelkjes. Je vraagt je af hoe ze in deze omgeving hun pakjes zo netjes weten te houden. Bij jezelf lukt dat nauwelijks. Met wat geluk vind je in de omgeving wel nog enkele exemplaren.

Rode kelkzwammen leven in natte bossen op liggende takken van loofhout. Omdat ze leven op afgestorven materiaal noemen we ze **saprofieten**. Het verteerde hout waarop ze voorkomen, zit vaak deels begraven in de modderige bodem. Meestal zou het gaan om hout van wilgen. Daarnaast hebben ze ook nog voorkeur voor populier en els hoewel ze ook op andere soorten zijn gemeld. Determinatie van de houtsoort is in dit stadium niet altijd eenvoudig.

Rode kelkzwammen zijn **nieuwkomers**. De eerste waarneming van Rode kelkzwam in Vlaanderen dateert van 1980. In 1988 is er de eerste vondst van de Krulhaarkelkzwam. Vanaf 2000 neemt het aantal vondsten opvallend toe. In 2007 nam het aantal nieuwe vindplaatsen zelfs spectaculair toe. In 2008 waren reeds 39 vindplaatsen van Rode kelkzwam en 15 vindplaatsen van Krulhaarkelkzwam in Vlaanderen.

Omdat ze er zo vroeg bij zijn, worden ze wel eens de 'sneeuwklokjes onder de paddenstoelen' genoemd. De Rode kelkzwam slaagt er beter in om de vrieskou te trotseren en verschijnt doorgaans iets vroeger op het toneel. Ze zijn er volop in februari terwijl de Krulhaarkelkzwam vooral in maart wordt waargenomen. Op 04/02/07 vond ik mijn eerste exemplaren Rode Kelkzwam in een vochtig populierenbosje langs de Vondelbeek in Wontergem. Op 20/02/07 doet Frederik Sadones een eerste vondst voor Zeveren. In 2008 vond ik de eerste exemplaren reeds half januari in Wontergem. Vanaf begin februari waren ze daar volop. Ze blijven te zien tot in maart. In dezelfde periode vond ik slechts 1 exemplaar in Zeveren. Beide gebieden behoren tot de **vallei van de Zeverenbeek**. In het prille voorjaar van 2009 zou er best eens uitgekeken worden in het populierenbosje in de Vondelmeersen op welke houtsoort *Sarcoscypha coccinea* hier vooral

Rode kelkzwam *foto: Eddy Saveyn*

voorkomt. Als het inderdaad populier is, dan zouden best niet alle populieren hier verdwijnen.

Beide soorten kelkzwammen staan voor Vlaanderen op de voorlopige **rode lijst** vermeld als kwetsbaar vanwege hun zeldzaamheid. Niettegenstaande de recente toename van het aantal vindplaatsen in Vlaanderen blijkt dat het aantal vindplaatsen op Europees niveau sterk is teruggelopen. Eén van de belangrijkste oorzaken hiervan is het verdwijnen van broekbossen door verdroging.

Oproep!

Ben je in de winter of het vroege voorjaar (de vroegste waarnemingen in Vlaanderen gebeuren al in oktober!) op stap in een vochtig broekbos en zie je iets roods op een afgevallen (en misschien begraven) tak, ga dan wat dichterbij en kijk of je niet een van die rode kelkzwammen ontdekt. Je mag me steeds een seintje geven. Misschien doe je wel de eerste vondst van de Krulhaarkelkzwam in Oost-Vlaanderen. Succes en veel natuurbeleving !

Bronnen

• Roosmarijn Steeman – Nieuwe vindplaatsen van Rode kelkzwammen (*Sarcoscypha* sp.) in Vlaanderen. Jaarboek van de Vlaamse-mycologen-vereniging nr. 12: 43-46 (2007).
• Paddenstoelen.flits april 2008.
• Nieuwsbrief Mossen en Lichenen – planten – paddenstoelen nr. 2 april-mei-juni 2008.
• Fungi of Switzerland, volume 1, J. Breitenbach/F. Kränzlin.

Graag aan de redactie

Marie-Christine Vanmaercke-Gottigny

Op dinsdag 30 september heeft een **Ooievaar** de ganse dag in Moregem, deelgemeente van Wortegem-Petegem, gepleisterd. 's Voormiddags was dit op een pas geoogste wortelakker op de hoek Oudenaardseweg - Peperstraat, dan, wanneer de machines eraan kwamen om de akker verder te oogsten, hogerop in de bocht van de Peperstraat, op een vrij recent geoogste akker, zeker tot een stuk in de namiddag. Tenslotte, in de late namiddag en tot valavond, op een recent geoogste boontjesakker tussen de Oudenaardseweg en de Volkaartsbeekstraat. 's Anderendaags was hij nergens meer te bespeuren.

Er zijn (uiteraard) heel wat getuigen, mensen die in deze buurten wonen. En een Ooievaar herkennen, dat is niet zo moeilijk, niet?

Anderzijds: midden oktober 's nachts, tussen 1 uur en 4 uur, heb ik enkele keren (toen ik wakker werd) een **Bosuil** horen roepen. Naar wat Norbert Desmet me vertelde, na mijn beschrijving van de roep, zou het wel degelijk een Bosuil zijn. Wellicht zat hij in het bos (populierenaanplant vooral) van het kasteel van Moregem, ofwel zat hij in hetgeen overblijft (!) van het pastoriebos. Immers, soms klonk zijn roep helderder, soms minder; tenzij de windrichting meespeelde. Ik woon op zowat 200 m ten NNO van dit ex-bosje.

En verder: op zondag 9 november heb ik klaar en duidelijk in onze tuin, vooral op de stam van onze eik, een **Boomkruiper** gezien: dat is amper 5 m van ons woonkamervenster. Ook vorige winters zag ik hem sporadisch. Buiten de winter zag ik hem hier nooit.

Staartmezen *foto: Johan Cosijn*

En als 't jullie kan interesseren: gisteren alweer acht **Staartmezen** geteld; die zijn hier vaak, al jaren in een troep van 6 - 8 vogels, van zowat september-oktober tot in het voorjaar (maart-april). Deze late lente - zomer hadden we hier een koppeltje, dus hebben ze mogelijks in of nabij onze tuin genesteld. Maar waar verstoppen Staartmezen hun nest? Boom? Struik? Grond?

Met beste groet.

nvdr: Staartmezen maken een kunstig bouwwerk, ovaal- tot kogelvormig met een vlieggat naar de bovenkant toe. Het is gemaakt van mossen, korstmossen, bast-reepjes, spinsel en haar en van binnen bekleed met veertjes. Ze verstoppen het nest op verschillende hoogte in allerlei bomen en struiken.

Van Wielewaal Schelde-Leie tot Natuurpunt Vlaamse Ardennen *plus* : 40 jaar vragen om geld

Jacques Vanheuverswyn

Onder deze titel verscheen in het oktobernummer van 2008 op blz. 19 een oproep door Jacques Vanheuverswyn om de aankoopprojecten in onze regio financiëel te steunen. Helaas bleef de voornaamste informatie, het rekeningnummer, in de computer steken. Daarom herhalen we hier het eerste deel van de oproep van Jacques en zetten we dit rekeningnummer met bijhorende informatie extra in een kader op het einde van dit artikel.

Natuurpunt Vlaamse Ardennen *plus* is de trotse eigenaar van tal van reservaten. Door de hoge grondprijzen in onze regio en omdat erg weinig gemeenten subsidie verstrekken en omdat ook de provincie Oost-Vlaanderen géén aankoopsubsidie meer verleent om reservaten te verwerven hebben we het moeilijk om de restfinanciering te blijven betalen.

Toch is het aangewezen dat in elk van de 7 afdelingen binnen Natuurpunt Vlaamse Ardennen *plus* de aankoopprojecten doorgaan.

Daarom durf ik als 'aankoper' van zovele reservaten naar aanleiding van 40 jaar Natuurpunt 'Schelde-Leie' terug een oproep lanceren om onze projecten een financiële duw in de rug te geven.

De tijd dat we ellenlange lijsten konden afdrukken met de namen van onze milde donateurs ligt ver achter de rug. De wetgeving verbood ons gelden in de afdeling op te vragen die dan doorgestort werden aan de nationale vereniging (vroeger Wielewaal of Natuurreservaten). Die wet verbood ons ook om samen met de inning van het lidgeld een gift over te maken voor de reservatenwerking. En de wet op de privacy verbood ons al evenzeer de donateurs te vermelden in ons plaatselijk tijdschrift.

Bij de uitbreiding van het nationaal wielewaalproject Bos t' Ename stortten honderden leden toen de gevraagde 3869 fr. (grootste aankoop van 38 ha 69 a in één akte in onze regio). Dit aankoopproject is daardoor kunnen doorgaan en momenteel zijn de aankopen in dit gebied zo goed als afgerond, maar de noden binnen Natuurpunt Vlaamse Ardennen *plus* blijven bestaan.

Naar aanleiding van het 40-jarig bestaan zou ik elk van onze 1800 leden de mooie som van € 40 willen vragen (méér mag voor de kapitaalkrachtigen of voor hen die een extra inspanning willen doen voor onze reservaten uiteraard ook). Uiteraard is het ook voor de meer dan 200 andere trouwe sympathisanten en lezers van Meander toegelaten aan deze actie deel te nemen.

Mocht mijn wensdroom uitkomen dan zouden we € 80 000 steun ontvangen. Dan kunnen we met onze 7 afdelingen verder de restfinanciering van onze reservaten blijven bekostigen.

Ik weet het, nooit is in één actie zoveel geld te samen gebracht. En het zal me wellicht nooit lukken met één schrijven iedereen warm te maken. In je portemonnee tasten is ook niet nodig: bij de eerstvolgende keer dat je aan thuisbankieren doet of langs het bankkantoor langs gaat maak jij je € 40 (of meer) over aan Natuurpunt, en de klus is geklaard. Wij doen de rest!

Voor stortingen vanaf januari 2009 zal het nationaal secretariaat zorgen voor het fiscaal attest in het voorjaar 2010. Stel niet uit… want van uitstel komt afstel en uw financiële ondersteuning is in elke afdeling uiterst welkom.

De projecten die in het oktobernummer speciaal in de kijker geplaatst werden zijn: **project 6082** Zeverenbeekvallei; **project 6252** Scheldevallei; **project 6650** Grootmeers - Kleinmeers; **project 6076** Langemeersen; **project 6667** Tombele-Pyreneeën; **project 6670** Maarkebeekvallei; **project 6136** Parkbos-Uilenbroek; **project 6151** Munckbosvallei; **project 6160** Middenloop Zwalm en **project 6204** Perlinckvallei.

Vergeet dus zeker niet het door jullie ondersteunde project te vermelden! (**zie eventueel ook de colofon op blz. 2**) De overheid zal uw gift via het bekomen fiscaal attest zowaar voor zowat de helft terugbetalen, naargelang de grootte van uw inkomen.

Stort uw gift op rekening 293-0212075-88 van Natuurpunt Beheer, Coxiestraat 11, 2800 Mechelen. Bij de mededeling vermeld je 'Gift project 40 jaar + naam reservaat'

IWG: Invertebratenwerkgroep 'Lampyris'
JNM: Jeugdbond voor Natuurstudie en Milieubescherming
KBE: Kern Werkgroep Bos t'Ename
KRB: Kern Rondom Burreken
MOW: Milieufront Omer Wattez
NWB: Nationale Werkgroep Botanie
OUD: Natuurpunt afdeling Oudenaarde
PWG: Plantenwerkgroep Natuurpunt Vlaamse Ardennen-*plus*
RO: Natuurpunt afdeling Ronse
SL: Natuurpunt afdeling Schelde-Leie
SV: Natuurpunt afdeling Scheldevallei
TW: Trage Wegen vzw
VA: Natuurpunt afdeling Vlaamse Ardennen
VA-*plus*: Natuurpunt Vlaamse Ardennen *plus*.
VWG: Vogelwerkgroep (vroeger WVO)
WMB: Werkgroep Munkbosbeekvallei
ZIN: Natuurpunt afdeling Zingem
ZV: Natuurpunt afdeling zwalm.vallei
ZWG: Zoogdierenwerkgroep

Zaterdag 10 januari 2009

■ **RO: Algemene vergadering Natuurpunt afdeling Ronse.** Samenkomst om 20u in het Vrijzinnig centrum, Zuidstraat 13 te Ronse. Reisverslag naar Ruwenzori, door Philippe Moreaux.

Woensdag 14 januari 2009

■ **VWG: Bijeenkomst van de Vogelwerkgroep in het Stedelijk Centrum te Heurne**, o.l.v. Paul Vandenbulcke, tel 0475/34.65.86. Aanvang om 20u. Einde rond 22u30. Op deze bijeenkomst van de vogelkijkers uit de regio (of daarbuiten) zul je ongetwijfeld nieuwe zaken bijleren. Sedert het pure vergaderen op een ander moment plaatsvindt, staat alles in het teken van vogels en vogelkijken. Er worden enkele voorstellingen gebracht, die kunnen gaan over diverse thema's: determinatie, reisverslagen, projectresultaten,… Dit zowel voor de beginnende vogelkijker als de meer gevorderde. De exacte inhoud kan minstens een week op voorhand gevonden worden bij 'activiteiten' op onze VWG-website: http://www.vwg-vlaamseardennenplus.be/

Donderdag 15 januari 2009

■ **IWG: Verwerking gegevens Paddenbroek.** Info: Anne Fobert, tel. 055/21.01.37. Samenkomst om 19u30 op de Woeste Hoogte, Hotondstraat 2, 9600 Ronse. In 2008 waren de ongewervelde dieren van het Paddenbroek de doelstelling van onze studie. De verzamelde gegevens gaan we nu bundelen en tot een rapport verwerken. Einde omstreeks 22u30.

Vrijdag 16 januari 2009

■ **Gezamelijke nieuwjaarsreceptie van natuurpunt VA-plus en Milieufront Omer Wattez.** We zetten het nieuwe jaar in met een hapje en een drankje. Afspraak om 19u30 in de parochiezaal te Leupegem - Oudenaarde (Sompelplein). Graag vooraf een seintje aan MOW vzw, Kattestraat 23 te Oudenaarde, tel. 055/30.96.66 of info@milieufrontomerwattez.be.

Zaterdag 17 januari 2009

■ **ZV: Werkdag in de Perlinckvallei.** Verantwoordelijke Gert Govaerts, tel. 09/235.58.55 Samenkomst aan de kerk van Sint-Blasius-Boekel om 10u. Vrijmaken van nieuw hakhoutbos en aanleggen kleine poelen voor amfibieën. Meebrengen: laarzen, schop, handschoenen. Soep en warme drank voor de deelnemers.

■ **KBE: Werkdag in het bos t' Ename.** Begeleider: Guido Tack, tel. 0474/90.02.30 en Jean De Lafonteyne tel. 0495/632591. Samenkomst om 9u en 13u30 aan de loods in de Braamburgstraat te Mater. 's Middags soep en boterhammen met beleg voorzien. Brandhout wordt verdeeld onder de deelnemers. Meebrengen: Hakmes/bijl en/of motorzaag, werkhandschoenen, laarzen. Einde omstreeks 17u.

Zondag 18 januari 2009

■ **SV+VWG: Vogeltocht voor beginnende vogelkijkers te Zingem.** Gids: Jacques Vanheuverswyn, tel 09/324.09.42. Samenkomst om 8u30 aan de Scheldebrug te Zingem. Einde om 11u30. We tellen Spettekraai, Weiput en Grooten Bulck. Meebrengen: verrekijker, laarzen, vogelgids.

■ **SL+SV+VA: Nieuwjaarswandeling te Lede.** Gids: André Wandels, tel. 09/383.66.25. Samenkomst om 14u aan de oude gemeenteschool, Wannegemledestraat te Lede. We wandelen in het mooie landschap te Lede. Einde omstreeks 17u. Nadien wordt er een drankje aangeboden in de oude gemeenteschool. Meebrengen: laarzen of goed schoeisel, verrekijker.

■ **RO: Winterwandeling in het reservaat Pyreneeën.** Gids: Philippe Moreaux. 055/21.88.87. Vertrek om 14u aan de Paterskerk, Steenweg op Elzele te Ronse (t.o. Mgr. Beylsstr.). Einde omstreeks 17 u. Meebrengen: laarzen, verrekijker, vogelgids.

Zaterdag 24 januari 2009

■ **WMB: werkdag in natuurgebied Munkbosbeekvallei.** Verantwoordelijke: Laurent Flostroy, tel 0498/67.71.09. Afspraak om 9u30 aan de bushalte schuin tegenover de kerk van Beerlegem (Zwalm). Winterwerken: knotten, hakhoutbeheer, opkuis kruinhout, kleine werkjes. Einde voorzien rond 17u. 's Middags is er verse soep en brood met beleg. Meebrengen: stevige schoenen of laarzen!

Zondag 25 januari 2009

■ **SV+ VWG: Vogeltocht naar Zeeland (NL).** Gidsen, Nico Geiregat, tel. 0473/93.32.33 en Paul Vandenbulcke tel.0475/34.65.86. Vertrek om 6u30 aan de kerk te Eke. Kostendelend rijden. Einde vanaf 18u. Meebrengen: warme winddichte kledij, waterdicht schoeisel, verrekijker, vogelgidsen en picknick (incl. drank) die we ergens langs de baan of in een kijkhut nuttigen.

■ **ZV: Nieuwjaarsreceptiewandeling.** Verantwoordelijke Jan François, tel. 09/361.03.00. Samenkomst om 10u aan café 'De Zagerij', hoek Brusselsestraat en Oude Blekerijstraat te Nederbrakel tel. 055/42.20.39. Ledenwandeling in het natuurgebied Jansveld. Vanaf 11u30 receptie in café 'De Zagerij'.

Donderdag 29 januari 2009

■ **IWG: Voorstelling rapport Paddenbroek.** Info: Anne Fobert, tel. 055/21.01.37. Samenkomst om 19u30 op de Woeste Hoogte, Hotondstraat 2, 9600 Ronse. Welke ongewervelde dieren we waarnamen in het Paddenbroek en welke beheermaatregelen we kunnen voorstellen om hun biotoop te behouden, herstellen of verbeteren, horen jullie bij de voorstelling van dit rapport. Einde omstreeks 22u30.

Zaterdag 31 januari 2009

■ **SV: Diavoordracht over de fauna en flora van Noord-Oost India** door Bernard Van Elegem. In het voorjaar van 2008 bracht Bernard Van Elegem 5 weken door in India. Hij bezocht er laagvlaktes van de Brahmaputra, nevelwouden en besneeuwde bergtoppen van de Himalaya. Bernard brengt je een uitgebreid fotoverslag van de flora en fauna van het gebied. Aanvang om 20u stipt in Zaal 'Amigo' bij de kerk te Heurne. Einde omstreeks 22u30. Inkom € 2,50 (max. € 5 per gezin). Zie ook aparte aankondiging op blz. 33.

■ **KBE: Werkdag in het bos t' Ename.** Begeleider: Guido Tack, tel. 0474/90.02.30 en Jean De Lafonteyne tel. 0495/63.25.91. Samenkomst om 9u en 13u30 aan de loods in de Braamburgstraat te Mater. 's Middags is soep en boterhammen met beleg voorzien. Brandhout wordt verdeeld onder de deelnemers Meebrengen: Hakmes/bijl en/of motorzaag, werkhandschoenen, laarzen. Einde omstreeks 17u.

Dinsdag 3 februari 2009

■ **SL, ZWG: Braakballen pluizen voor beginners en gevorderden.** We proberen iedereen wegwijs te maken in het pluizen terwijl we tegelijk met de gevorderden wat voorraad proberen te verwerken. Met een Powerpoint presentatie ook kennismaking met onze uilen. Materiaal ter plaatse, loep nuttig. Om 20 uur in de kelder van de Bibliotheek, markt Deinze. Info: Norbert Desmet, 0494/65.33.91 en Rik Desmet, 0497/87.56.14.

Zaterdag 7 februari 2009

■ **VWG+VA: Bosuilenwandeling op de Kluisberg te Ruien.** Gidsen: Norbert Desmet, tel. 0494/65.33.91 en Willy Aelvoet, tel. 055/31.67.30. Samenkomst om 16u op de parking van de zwemkom 'Kluisbos'. Na een inleiding over leef- en voedingswijze van de Bosuil worden de rustende Bosuilen opgezocht en bewonderd met verrekijker of telescoop. Bij valavond horen we de typische Bosuilenroep. Einde om 19u. Meebrengen: laarzen, verrekijker, vogelgidsen, evt. zaklamp.

Donderdag 12 februari 2009

■ **IWG: Waarnemingen.be** door Wouter Vanreusel Info: Anne Fobert, tel. 055/21.01.37. Samenkomst om 20u in het kasteeltje van het Park Liedts, Parkstraat, 9700 Oudenaarde.

Een nieuw tijdperk om waarnemingsdata van dieren en planten te verzamelen en op te slaan is aangebroken. Op de website van waarnemingen.be kan je alles invoeren, opslaan en raadplegen. Wouter Vanreusel, Natuurpunt Studie, komt uit Mechelen om ons van naaldje tot draadje uit te leggen hoe het systeem werkt en wat de mogelijkheden zijn. Een avond om niet te missen. Heb je vragen: stuur ze nu al door naar lampyris@telenet.be en wij bezorgen ze vooraf aan de spreker, zo kan je zeker zijn van een goed voorbereid antwoord. Einde omstreeks 22u30. Meer hierover op blz. 20.

Zaterdag 14 februari 2009

■ **KBE: Werkdag in het bos t' Ename.** Begeleider: Guido Tack, tel. 0474/90.02.30 en Jean De Lafonteyne tel. 0495/63.25.91. Samenkomst om 9u en 13u30 aan de loods in de Braamburgstraat te Mater. 's Middags is soep en boterhammen met beleg voorzien. Brandhout wordt verdeeld onder de deelnemers. Meebrengen: Hakmes/bijl en/of motorzaag, werkhandschoenen, laarzen. Einde omstreeks 17u.

Zondag 15 februari 2009

■ **SV+VWG: Vogeltocht voor beginnende vogelkijkers te Zingem.** Gids: Jacques Vanheuverswyn, tel 09/324.09.42. Samenkomst om 8u30 aan de Scheldebrug te Zingem. Einde om 11u30. We tellen Spettekraai, Weiput en Grooten Bulck. Meebrengen: verrekijker, laarzen, vogelgids.

■ **ZWG: Dissectie van zoogdieren.** Afspraak om 14u aan het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO), Gaverstraat 4, Geraardsbergen. Koen Van Den Berghe en Axel Neukermans, verbonden aan het INBO leiden ons stap voor stap door een dissectie van enkele opmerkelijke zoogdieren (inclusief een marterachtige en een herbivoor). Dergelijke dieren worden als verkeersslachtoffer bij het INBO binnengebracht en dissectie ervan levert de onderzoekers vaak nog heel wat nuttige informatie op. Zo kan worden nagegaan in welke mate ziektes en parasieten in een populatie aanwezig zijn, waaruit het dieet van de bij ons levende dieren bestaat, wat hun fysieke conditie is enz... Einde omstreeks 17u30. Toegang gratis mits inschrijving bij Paul Van Daele, saripaul@skynet.be of 0494/40.17.77. Meer info: zie http://users.telenet.be/zoogdiervaplus/Aktiviteiten/Aktiviteiten.html.

Vrijdag 20 februari 2009

■ **ZV: Algemene Vergadering.** Verantwoordelijke Gert Govaerts, tel. 09/235.58.55. Samenkomst om 20u in Johan's Lodge, Boekelbaan 73 9630 Zwalm – St. Blasius-Boekel. Algemene Vergadering van Zwalmvallei met evaluatie van het voorbije jaar, verkiezing nieuw bestuur en gezellig samenzijn met wafelenbak.

■ **MOW Maarkedal + ZWG: Voordrachtavond: 'Wolven in de Vlaamse Ardennen'.** Deze uiteenzetting met lichtbeelden bestaat uit twee delen. In het eerste deel belicht Dirk Criel de ecologie en levenswijze van de Europese wolf. Na de pauze geeft Guido Tack een historische schets van de Wolf in Vlaanderen en de Vlaamse Ardennen in het bijzonder. Aanvang om 20u in de Parochiezaal te Etikhove (Nederholbeekstraat). Inkom: 2 euro; leden MOW en Natuurpunt: gratis.

Zondag 22 februari 2009

■ **OUD en VWG: Overwinterend waterwild op de Donkvijver te Oudenaarde.** Gids: Nico Geiregat tel. 0473/93.32.33. Samenkomst om 9u aan de parking in Huttegem(straat), een zijstraat van de Kortrijkstraat aan de gelijkgrondse spooroverweg. Einde omstreeks 12u. Meebrengen: laarzen, verrekijker, vogelgids...

Donderdag 26 februari 2009

■ **IWG: Voorbereidende vergadering Project 't Burreken 2009.** Info: Anne Fobert, tel. 055/21.01.37. Samenkomst om 19u30 op de Woeste Hoogte, Hotondstraat 2, 9600 Ronse. Hoe gaan we de inventarisatie van 't Burreken 2009 organiseren, waarmee moeten we vooral rekening houden, wat willen we onderzoeken, welke klemtonen kunnen we leggen, op welke soorten willen we focussen, welke kenners willen meewerken,...? Einde omstreeks 22u30.

Zaterdag 28 februari 2009

■ **KBE: Werkdag in het bos t' Ename.** Begeleider: Guido Tack, tel. 0474/90.02.30 en Jean De Lafonteyne tel. 0495/632591. Samenkomst om 9u en 13u30 aan de loods in de Braamburgstraat te Mater. 's Middags is soep en boterhammen met beleg voorzien. Brandhout wordt verdeeld onder de deelnemers. Meebrengen: Hakmes/bijl en/of motorzaag, werkhandschoenen, laarzen. Einde omstreeks 17u.

Zondag 1 maart 2009

■ **ZV: Lentemaaltijd.** Verantwoordelijke Vincent Decroock, tel 0498/10.95.39. Lentemaaltijd ten voordele van de natuur in Feestzaal 'De Zwalmparel' Sportlaan 1, te 9630 Munkzwalm, vanaf 11u30 tot 14u30. Kaarten aan € 13 voor volwassenen of € 7 voor de jonge spruiten te verkrijgen bij de bestuursleden of bij Bart Magherman, Leonce Roelsstraat nr 5 te Zottegem. Kaarten bestellen via overschrijving kan ook op rekeningnr. 920-1016321-35 van Natuurpunt Zwalmvallei met 1ste vermelding: aantal, vlees, vis of vegetarisch en 2de vermelding volwassen of kind. Jouw kaart(en) lig(t)(gen) dan op jou te wachten aan de inkom van de feestzaal. Zie ook aparte aankondiging in dit blad op p. 27!

■ **IWG: Verkenningstocht in 't Burreken**, Ronny De Clercq. Info: Anne Fobert, tel. 055/21.01.37. Samenkomst om 14u ingang 't Burreken, t.h.v. Perreveld 14, Zegelsem. Met het oog op ons inventarisatieproject 2009 leidt Ronny De Clercq ons vandaag rond in 't Burreken. Tevens wordt al uit gekeken naar de eerste invertebraten.

Woensdag 4 maart 2009

■ **ZV+VWG: Steenuiltocht.** Gids: Bart Magherman, tel.: 0475/87.59.13. Samenkomst om 19u aan de kerk van Velzeke. In de schemering gaan we op zoek naar de kleinste uil uit onze streek. Einde vermoedelijk rond 21u. Meebrengen: stevig schoeisel, verrekijker.

Vrijdag 6 maart 2009

■ **VA+VWG: Cursus 'Vogels kijken? Ook voor u!'. Theorieles 1**. Basiscursus georganiseerd door Werkgroep Maarkebeekvallei (Natuurpunt Vlaamse Ardennen) en Vogelwerkgroep Vlaamse Ardennen *plus*. Na de succesvolle eerste editie in Zottegem gaat de cursus nu opnieuw door, dit keer tussen Oudenaarde en Ronse. Deze eerste theorieles start om 20u en gaat door in de Parochiale Zaal van Etikhove, Nederholbeekstraat 30, 9680 Maarkedal (deuren en bar gaan open om 19u30). Einde rond 22u à 22u30. Er zijn drie theorieavonden (6, 13 en 27 maart) en drie praktijklessen (15 maart, 5 en 19 april). Info: Paul Vandenbulcke, tel. 0475/34.65.86 of paul@vwg-vlaamseardennenplus.be. Inschrijven doe je door overschrijven van € 20 (niet-leden), € 15 (NP-leden), € 10 (-18 j.) op reknr. 001-5483165-25 van Natuurpunt Vlaamse Ardennen, Berkenstraat 15, 9680 Maarkedal, met vermelding 'vogelcursus'. Zie ook de aankondiging op de achterflap.

Zaterdag 7 maart 2009

■ **WMB: werkdag in natuurgebied Munkbosbeekvallei.** Verantwoordelijke: Laurent Flostroy, tel. 0498/67.71.09. Afspraak om 9u30 aan de bushalte schuin tegenover de kerk van Beerlegem (Zwalm). Winterwerken: knotten, hakhoutbeheer, opkuis kruinhout, kleine werkjes. Einde voorzien rond 17u.'s Middags is er verse soep en brood met beleg. Meebrengen: stevige schoenen of laarzen!

■ **SL+SV+VA: Ledenfeest met etentje en natuurquiz**. Locatie is dit keer zaal De Wante, Essestraat te 9688 Schorisse - Maarkedal (naast de kerk). Aanvang om 19u met aperitief. Aansluitend pizzafestijn à volonté (3 soorten). Daarna belooft het er opnieuw spannend aan toe te gaan tijdens de boeiende en tegelijk leerrijke natuurquiz. Er zijn weer leuke prijzen voorzien. Tijdens de pauze worden digitale beelden geprojecteerd van de Maarkebeekvallei. Inschrijven kan tot 20 februari door storting van € 12 per persoon (€ 6 kinderen onder de 12 jaar) op rek. 001-5483165-25 van Natuurpunt Vlaamse Ardennen, Berkenstraat 15, 9680 Maarkedal met vermelding van 'ledenfeest' en aantal personen. Er is ook een alternatieve vleesschotel te bekomen aan € 13, dit wel opgeven bij de inschrijving!

Zondag 8 maart 2008

■ **SL: Vroegemorgenzangtocht in domein 'De Ghellinck' te Elsegem.** Gids: André Wandels, tel. 09/383.66.25. Samenkomst om 6u30 aan de parking van domein de Ghellinck, Kortrijkstraat 70 te Elsegem. We luisteren en genieten van de vogelzang. Ideaal voor de beginnende vogelliefhebber om kennis te maken met een paar vogelwijsjes. Einde om 9u30. Meebrengen: laarzen, verrekijker, vogelgids.

Donderdag 12 maart 2009

■ **IWG: Systematiek van het dierenrijk,** Bryan Goethals. Info: Anne Fobert, tel. 055/21.01.37. Samenkomst om 20u in de Bioshop De Zonnebloem, Parkstraat 25, 9700 Oudenaarde. Hoe krijgen we zicht op de systematiek bij de ongewervelden? Hoe verwant zijn de verschillende groepen aan elkaar? Bryan Goethals legt het ons op zijn gebruikelijke, schalkse maar leerrijke manier uit. Einde omstreeks 22u30.

Vrijdag 13 maart 2009

■ **GZ: Opruimen van zwerfvuil in de Scheldevallei.** Info: André Vandecapelle tel 09/384 29 73 GSM 0498/45.93.42. Samenkomst om 14u aan de Scheldebrug te Zingem, kant Zingem. Einde omstreeks 17u.

■ **VA+VWG: Cursus 'Vogels kijken? Ook voor u!'. Theorieles 2.** Deze tweede theorieles start om 20u en gaat door in de Parochiale Zaal van Etikhove, Nederholbeekstraat 30, 9680 Maarkedal. Einde omstreeks 22u à 22u30. Info: Paul Vandenbulcke, tel. 0475/34.65.86 of paul@vwg-vlaamseardennenplus.be. Zie ook 6 maart.

Zaterdag 14 maart 2009

■ **ZWG+ Provinciebestuur Oost-Vlaanderen: Voorstelling rapport Eikelmuizen.** Afspraak om 10u in 'Johan's Lodge', Boekelbaan 73, Zwalm (St.-Blasius-Boekel). Sprekers: Joeri Cortens en Paul Van Daele. De Natuurpunt Zoogdierenwerkgroep werkt momenteel aan de afronding van een studie in het kader van een goedgekeurd soortenbeschermingsproject betreffende de status van de Eikelmuis in Oost-Vlaanderen. We stellen op deze activiteit de resultaten van de studie voor aan het brede publiek. Meer in het bijzonder mikken we op aan een aantal organisaties en personen die nauw betrokken zullen worden bij de geplande maatregelen voor effectieve bescherming van deze diersoort in de provincie. Deze presentatie zal immers de start zijn van een concrete campagne rond dit thema in de Vlaamse Ardennen. Toegang gratis. Meer info http://users.telenet.be/zoogdiervaplus/Aktiviteiten/Aktiviteiten.html.

■ **GZ: Opruimen van zwerfvuil in de Scheldevallei.** Info: André Vandecapelle tel 09/384 29 73 of 0498/45.93.42. Samenkomst om 8u30 aan de Scheldebrug te Zingem, kant Zingem. Einde omstreeks 12 u.

■ **KBE: Werkdag in het bos t' Ename.** Begeleider: Guido Tack, tel. 0474/90.02.30 en Jean De Lafonteyne tel. 0495/63.25.91. Samenkomst om 9u en 13u30 aan de loods in de Braamburgstraat te Mater. 's Middags is soep en boterhammen met beleg voorzien. Brandhout wordt verdeeld onder de deelnemers. Meebrengen: Hakmes/bijl en/of motorzaag, werkhandschoenen, laarzen. Einde omstreeks 17u.

Zondag 15 maart 2009

■ **SV+VWG: Vogeltocht voor beginnende vogelkijkers te Zingem.** Gids: Jacques Vanheuverswyn, tel 09/324.09.42. Samenkomst om 8u30 aan de Scheldebrug te Zingem. Einde om 11u30. We tellen Spettekraai, Weiput en Grooten Bulck. Meebrengen: verrekijker, laarzen, vogelgids.

■ **VA+ TW+ MOW: Klavertjevierwandeling te Kluisbergen.** Info: Filip Keirse, tel. 055/38.78.83. Samenkomst om 14u aan de Hotondmolen, Zandstraat 4 te Kluisbergen. Wandeling langs trage wegen met unieke landschappen. Iedere deelnemer/gezin ontvangt de vernieuwde wandelfolder. Er is keuze uit volgende mogelijkheden: 1) **Planten** langs de veldwegen (5,5 km), gids Karel De Waele; 2) **Ontluikende lente** (5,5 km), gids Norbert Desmet; 3) **Trage wegen** in het landschap (9 km), gidsen Filip Keirse en Eric Vercruysse. Einde omstreeks 17u. Meebrengen: goed schoeisel of laarzen.

Zaterdag 21 maart 2009

■ **RO+ PWG: 'Flora van het voorjaarsbos' deel 1 in Ronse.** Gids: Karel De Waele, tel. 09/3864560 (enkel die namiddag: 0474/778276). Samenkomst om 14u op de parking aan de zijkant van het Kerkhof Hogerlucht van Ronse (in de Hogerluchtstraat). We kammen het Bois Joly uit in hok E2-58-21. Einde om 17u. De ganse namiddag studie van de flora van één km², waarbij diverse determinatiewerken gebruikt worden en aldus verschillende velddeterminatiekenmerken van de flora aangeleerd worden. Ook voor geïnteresseerde beginners. Meebrengen: laarzen (onmisbaar), loep, flora's.

Zondag 22 maart 2009

■ **VA+VWG: Tocht langs de Zingemse scheldemeersen in het teken van de water- (en andere) vogels.** Tevens eerste praktijkuitstap van de cursus 'Vogels kijken? Ook voor u!' Gids: Paul Vandenbulcke (paul@vwg-vlaamseardennenplus.be) e.a., tel 0475/34.65.86. Samenkomst om 8u30 aan de voet van de Scheldebrug tussen Nederzwalm en Zingem, kant Zingem. Einde omstreeks 11u. Meebrengen: laarzen (of waterdicht schoeisel), verrekijker, vogelgids,...

■ **IWG+KRB: Ongewervelden in en om de Krombeek,** Ronny De Clercq. Info: Anne Fobert, tel. 055/21.01.37. Samenkomst om 14u, 't Burreken, ter hoogte van de Bramentuin op de Ganzenberg, 9688 Schorisse. Welke ongewervelde dieren zijn er te vinden langs/in de Krombeek? Slakken, waterslakken maar ook de eerste insecten gaan op de vleugels en zijn te bewonderen bij wat zonnestralen. Einde omstreeks 17u.

■ **WMB: Kaaihoevewandeling.** Verantwoordelijke Laurent Flostroy, tel 0498/67.71.09. Samenkomst om 14u aan de kerk van Beerlegem, Beerlegemsebaan te Zwalm – Beerlegem. We genieten van de eerste prille lentedag, wandelen langs het kasteeldomein van Beerlegem en brengen een bezoek aan de Kaaihoeve met rondleiding door Jo Janssens. Einde omstreeks 17u. Meebrengen: laarzen of goed schoeisel, verrekijker.

Donderdag 26 maart 2009

■ **IWG: Oefeningen op de systematiek van het dierenrijk,** Bryan Goethals. Info: Anne Fobert, tel. 055/21.01.37. Samenkomst om 20u in de Bioshop De Zonnebloem, Parkstraat 25, 9700 Oudenaarde. *Brachypelma albopilosa, Brachypelma albopilosum, Euathus albopilosus*? What's in a name? Alles eens op een rijtje gezet. Welke naam en uitgang gebruik ik waar en wanneer? Wanneer gebruik ik haakjes en wanneer niet? Dit alles en nog veel meer proberen we uit bij een aantal dieren. Einde omstreeks 22u30.

Vrijdag 27 maart 2009

■ **VA+VWG: Cursus 'Vogels kijken? Ook voor u!'. Theorieles 3.** Deze derde theorieles start om 20u en gaat door in de Parochiale Zaal van Etikhove, Nederholbeekstraat 30, 9680 Maarkedal. Einde omstreeks 22u à 22u30. Info: Paul Vandenbulcke, tel. 0475/34.65.86 of paul@vwg-vlaamseardennenplus.be. Zie ook 6 maart.

Zaterdag 28 maart 2009

■ **KBE: Werkdag in het bos t' Ename.** Begeleider: Guido Tack, tel. 0474/90.02.30 en Jean De Lafonteyne tel. 0495/63.25.91. Samenkomst om 9u en 13u30 aan de loods in de Braamburgstraat te Mater. 's Middags soep en boterhammen met beleg voorzien. Brandhout wordt verdeeld onder de deelnemers. Meebrengen: Hakmes/bijl en/of motorzaag, werkhandschoenen, laarzen. Einde omstreeks 17u.

■ **NWB: Plantenstudiedag in het bos bij Silly.** Gids: Luc Allemeersch, tel. 02/361.60.54. Samenkomst om 9u aan het station van Silly (bij Enghien in Henegouwen). Einde omstreeks 17u. De ganse dag planteninventarisatie in kmhok F3-36-42 met het Bois de Ligne en het Bois d'Enghien, waarbij ook het gebruik van verschillende plantenboeken aan bod komt. Ook geschikt voor geïnteresseerde beginners. Meebrengen: laarzen, loep, flora's, lunchpakket met drank (eventueel rugzakje om dit mee te dragen). Liefhebbers uit onze regio kunnen voor kostendelend rijden altijd contact opnemen met Karel De Waele, tel. 09/386.45.60 of e-mail karel.de.waele@skynet.be.

NACHT VAN DE DUISTERNIS

■ **SL: Nacht van de Duisternis te Deinze.** Info: Wim Bracke, tel. 09/380.01.03. Samenkomst om 19u30 aan de Ceder, Parijsestraat 34 te Astene-Deinze. Wij gaan de duisternis beleven en intussen hopelijk ook de sterren kunnen bewonderen. In de omgeving van het stadsbos wordt de straatverlichting uitgeschakeld. Om 20u vertrekt er een geleide wandeling met natuurgids. Voor kinderen is er een aparte sfeerwandeling in Astene-dreef. Tot 22u staan de sterrenkijkers paraat. Meebrengen: laarzen, fluojasje, eventueel zaklamp voor de wandelaars. Organisatie van Samenwerkingsverband Stadsbos Deinze ism Natuurpunt Schelde-Leie en enkele Deinse sterrenkijkers.

■ **RO: Avon(d)tuurlijke wandeling in het natuurgebied langs Het Wandelpad van Ronse.** Afspraak voor deelname aan de wandeling om 20u. aan het begin van Het Wandelpad (in de Mgr. Beylstraat net voor de hoek met de Rotterij). Fluovestje en laarzen of goed schoeisel zijn aangeraden. Inschrijven voor

de wandeling is verplicht en kan bij de Milieudienst van Ronse (milieu@ronse.be of telefonisch 055/23.27.78) of buiten de kantooruren op 055/20.72.82. Wie extra wil genieten van de duistere nacht kan deelnemen aan een donkere wandeling in de omgeving van Het Wandelpad onder begeleiding van natuurgidsen. Na de wandeling kan je gezellig nagenieten van de donkere nacht met een glaasje rond een kampvuur in het Hof ter Guchten (Rotterij 278, Ronse). Kinderen kunnen gerust ook deelnemen, want er zijn kinderactiviteiten voorzien. Een organisatie van Natuurpunt i.s.m. het Milieufront Omer Wattez, de Gezinsbond, de Milieuraad en het Stadsbestuur van Ronse

Zondag 29 maart 2009

■ **OUD: 'het Bos t'Ename ontwaakt' gevolgd door het Ledenfeest Afdeling Oudenaarde.** Gids: Guido Tack, tel 055/30.25.89 (na 20u). Samenkomst om 9u aan het museum van Ename aan de kerk. Iedereen welkom. We bezoeken enkele minder bekende hoekjes van het bos, met aandacht voor de ontluikende flora. Meebrengen: laarzen. Om 12u30 start het Ledenfeest NPO onder het motto Nie preutelen! Opeten! In de parochiezaal van Ename. Kaarten vooraf bestellen bij Jean 0495/63.25.91 of André 055/31.75.56 (na 18u).

Donderdag 2 april 2009

■ **ZV: Start cursus digitale natuurfotografie.** Verantwoordelijke Hilde Vanlancker, tel 0497/61.64.94. Lesgever Philip Vergeylen. De cursus bestaat uit vier theorielessen (2,9,16 en 23 april) en één praktijkles (18 april) in het Vossenhol. Theorielessen van 20u tot 22u in de Boekenzolder van het Egmontkasteel, Heldenlaan 90, 9620 Zottegem. Vooraf inschrijven is noodzakelijk door overschrijving van € 40 op rekeningnummer 920-1016321-35 van Natuurpunt zwalmvallei, p.a. Leonce Roelsstraat 5, 9620 Zottegem met vermelding cursus natuurfotografie. Elke cursist ontvangt eveneens een syllabus.

Zondag 5 april 2009

■ **VA+VWG: Vroegemorgenzangtocht in het Eeckhoutbos en omgeving** (tevens tweede praktijkles van de vogelcursus 'Vogels kijken? Ook voor u!'). Gids: Johan Cosijn (johan.cosijn@telenet.be) e.a., tel 055/300.98.10. Afspraak om 6u30 aan de kerk van Maarke. Aandacht voor de lentezang van de verschillende vogelsoorten. Ideaal voor de beginnende vogelliefhebber die naar vogels luistert. Einde omstreeks 9u. Meebrengen: laarzen, verrekijker en vogelgidsen.

■ **ZV: Wandeling in de Bovenlopen van de Zwalm.** Gidsen: Geert De Knijf en Heidi Demolder, tel 055/42.16.45. Samenkomst om 9u30 aan de kerk van Opbrakel. Excursie in de bovenlopen met aandacht voor de voorjaarsbloeiers. Einde om 13u. Meebrengen: goed schoeisel, plantengids en vergrootglaasje.

Donderdag 9 april 2009

■ **ZV: Tweede theorieles cursus natuurfotografie**. Verantwoordelijke Hilde Vanlancker, tel 0497/61.64.94. Lesgever Philip Vergeylen. Theorieles van 20u tot 22u in de Boekenzolder van het Egmontkasteel, Heldenlaan 90, 9620 Zottegem.

■ **IWG: Voorbereidende vergadering Vlaamse Ardennendag** 2009. Info: Anne Fobert, tel. 055/21.01.37. Samenkomst om 19u30 op de Woeste Hoogte, Hotondstraat 2, 9600 Ronse. Voorbereidingen Lampyris voor de Vlaamse Ardennendag op 19 april. Einde omstreeks 22u30.

Zaterdag 11 april 2009

■ **NWB + RO: Plantenstudiedag in het 'Patersbos' bij Ronse.** Gids: Karel De Waele, tel. 09/386.45.60. Samenkomst om 9u aan het Paterskerkje op de Elzeelse steenweg (tegenover de Mgr. Beylstraat). Einde omstreeks 17u. De ganse dag planteninventarisatie in kmhok E3-51-33 met de oude spoorweg en het aanpalende bos (bij de Ronsenaars bekend als 'de Pyreneeën', waarbij ook het gebruik van verschillende plantenboeken aan bod komt. Ook geschikt voor geïnteresseerde beginners. Meebrengen: laarzen, loep, flora's, lunchpakket met drank. Liefhebbers uit onze regio kunnen eventueel ook voor een halve dag aansluiten (deze die 's namiddags willen aansluiten moeten bellen naar de GSM van Karel: 0474778276 - enkel die middag – om te weten waar we picknicken).

Zondag 12 april 2009

■ **SL: Vroegemorgenzangtocht in domein 'De Ghellinck'.** Gids: André Wandels, tel. 09/383.66.25. Samenkomst om 6u30 aan de parking van domein de Ghellinck, Kortrijkstraat 70 te Elsegem. We luisteren en genieten van de vogelzang. Ideaal voor de beginnende vogelliefhebber om kennis te maken met een paar vogelwijsjes. Einde om 9u30. Meebrengen: laarzen, verrekijker, vogelgids.

Woensdag 15 april 2009

■ **OUD: Avondlijke natuurwandeling naar de Koppenberg.** Gids: Karel De Waele (tel. 09/3864560 of – enkel die avond: 0474/778276). Samenkomst om 19u aan de kerk van Melden. Einde omstreeks zonsondergang. Genieten van de lenteverschijnselen in de natuur aan de voet van en op de Koppenberg. Meebrengen: verrekijker, laarzen en aangepaste kledij.

Donderdag 16 april 2009

■ **ZV: Derde theorieles cursus natuurfotografie.** Verantwoordelijke Hilde Vanlancker, tel 0497/61.64.94. Lesgever Philip Vergeylen. Theorieles van 20u tot 22u in de Boekenzolder van het Egmontkasteel, Heldenlaan 90, 9620 Zottegem.

Zaterdag 18 april 2009

■ **RO+ PWG: 'Flora van het voorjaarsbos' deel 2 in Louise Marie.** Gids: Karel De Waele, tel. 09/3864560 (enkel die namiddag: 0474/778276).Samenkomst om 14u aan de kerk van Louise Marie. We kammen het Muziekbos uit in hok E3-51-11. Einde om 17u. De ganse namiddag studie van de flora van één km², waarbij diverse determinatiewerken gebruikt worden en aldus verschillende velddeterminatiekenmerken van de flora aangeleerd worden. Ook voor geïnteresseerde beginners. Meebrengen: laarzen (onmisbaar), loep, flora's.

■ **ZV: Praktijkles cursus natuurfotografie.** Verantwoordelijke Hilde Vanlancker, tel 0497/61.64.94. Lesgever Philip Vergeylen. Praktijkles van 13u tot 17u in het natuurgebied Vossenhol, Vossenholstraat Zottegem – Sint-Maria-Oudenhove. Meebrengen: goed schoeisel, fototoestel en een goed oog.

Zondag 19 april 2009

■ **VA+ en RLVA: Vlaamse Ardennendag te Ronse.** Meer info in volgende Meander.

■ **VA+ VWG: Derde praktijkles van de vogelcursus 'Vogels kijken? Ook voor u!'**. Gids: Paul Vandenbulcke (paul@vwg-vlaamseardennenplus.be) e.a., tel 0475/34.65.86. Samenkomst om 9u aan jeugdherberg 'de Fiertel', Ruddersveld 7 te Ronse. Einde omstreeks 11u30 zowat samenvallend met het begin van de Vlaamse Ardennendag voor het grote publiek. Meebrengen: laarzen (of waterdicht schoeisel), verrekijker, vogelgids...

Donderdag 23 april 2009

■ **ZV: Evaluatie praktijkles cursus natuurfotografie.** Verantwoordelijke Hilde Vanlancker, tel 0497/61.64.94. Lesgever Philip Vergeylen. Theorieles van 20u tot 22u in de Boekenzolder van het Egmontkasteel, Heldenlaan 90, 9620 Zottegem.

Zaterdag 25 april 2009

■ **NWB: Plantenstudiedag in het Gentbos te Merelbeke.** Gids: Jean De Prez, tel. 09/251.27.26 of GSM 0472/48.42.34. Samenkomst om 9u aan de kerk van Merelbeke. Einde omstreeks 17u. De ganse dag planteninventarisatie in een nog te bepalen kmhok van het Gentbos, waarbij ook het gebruik van verschillende plantenboeken aan bod komt. Ook geschikt voor geïnteresseerde beginners. Meebrengen: laarzen, loep, flora's, lunchpakket met drank. Liefhebbers uit onze regio kunnen voor kostendelend rijden altijd contact opnemen met Karel De Waele, tel. 09/3864560 of e-mail karel.de.waele@skynet.be. Aansluiten 's namiddags kan eventueel ook mits te telefoneren naar de GSM van Jean om te weten waar we picknicken.

Zondag 26 april 2009

■ **GZ: familiale wandeling door de Scheldemeersen.** Gids: Eddy Van Den Abeele. Start om 14u aan de Zingembrug (kant Zingem). Einde omstreeks 17u. Meebrengen: laarzen, verrekijker, veldgidsen.

■ **IWG + VA: Zweefvliegen in 't Burreken,** Paul Pals. Info: Anne Fobert, tel. 055/21.01.37. Samenkomst om 14u, ingang 't Burreken, t.h.v. Perreveld 14, Zegelsem. Paul Pals laat ons kennismaken met deze vliegende juweeltjes. Opgelet: geen cursus 'leren zweefvliegen' maar 'kennismaken met zweefvliegen'!

Prachtige natuurfoto's...

zijn te bewonderen op de websites van volgende natuurfotografen:

Yves Adams, Rollin Verlinde, Misjel Decleer en Ludo Goossens.
http://www.vildaphoto.net/

Prof. Paul Busselen.
http://www.kuleuven-kortrijk.be/nl/algemeen/natuur

Pieter en Marc Espeel.
http://www.fottoos.be

Gunther Groenez.
http://users.pandora.be/gunther.groenez/

Bart Heirweg.
www.bartheirweg.com

Gerard Mornie.
http://users.pandora.be/GerardMornie/

Ivan Steenkiste.
http://users.skynet.be/wielewaal/

Philip Vergeylen.
www.photographics.be.

Bezoek de website van Natuurpunt Vlaamse Ardennen *plus*
http://vlaamseardennenplus.be

LE ROY RINASSUR BVBA
Warandestraat 17, 9810 Nazareth
Tel: 09/385.44.60 - 09/385.61.32
e-mail: leroy@rinassur.be
centea
verzekeringsmakelaar nr. 13839
ALLE BELEGGINGEN - LENINGEN VERZEKERINGEN

Beatrijs
BOEKHANDEL
Nederstraat 42 - Hoogstraat 37
9700 Oudenaarde
Tel: 055/31.44.77
Fax: 055/30.03.45

P.V.S. electronic developments b.v.b.a.
E L E K T R O N I C A
ontwerp - productie - repair
+ *ZAKLAMPEN* www.pvsed.com/zaklampen
voor alle inlichtingen:
info@pvsed.com of 055/49.60.12
Neerstraat 28, 9636 Nederzwalm. BE 866.983.228

Solid partners flexible solutions
FORTIS BANK
Naamloze vennootschap
Warandeberg 3
B 1000 Brussel
B.T.W. BE 403.199.702
H.R. Brussel nr. 76034

TUINAANLEG
specialiteit
opritten en terrassen
EV
tuinarchitect
VAN COLENBERGHE ERIC
Pontstraat 72 - 9870 Zulte
Tel. / Fax: 056/60.40.21

Office Partners
méér dan complete kantoorinrichting
gratis cataloog
& info folder
professioneel advies op maat
http://www.officepartners.be
e-mail: officepartners@skynet.be
Doornikstraat 8 - 9700 Oudenaarde
Tel: 055/30.41.13 - Fax: 055/30.91.13

POLET ACCOUNTANCY BVBA
Boekhouding - Fiscaliteit - BTW
Eenmanszaken - Vennootschappen
Pascal Polet
Meiweg 30, 9870 Zulte
Tel: 056/61.53.27
Fax: 056/61.79.01
Gsm: 0476/44.90.91
E-mail: polet.accountancy@skynet.be

Boomkwekerij
DE BOCK LV
Wij zijn specialisten in:
Sierheesters, Rozen, Bamboes, Vaste planten, Coniferen, Sierbomen, Haagplanten, Fruitbomen.
Pelikaanstraat 89
9700 Oudenaarde - Nederename
Tel: 055/30.24.80 (bedrijf)
Fax. 055/31.35.83

TUINAANLEG EN -ONDERHOUD
alle snoeiwerken
ook verlagen van bomen
MICHAEL BEKAERT
Ganzendam 9 - 9890 Vurste
Tel: 0497/43.01.79

Hoe waarnemingen doorgeven?

12 februari 2009: uitgebreide uitleg over de invoersite 'waarnemingen.be' te Oudenaarde, in kasteeltje Liedts

Natuurwaarnemingen door vrijwilligers vormen de basis van de kennis over de toestand en verspreiding van soorten. Maar vaak is er iets aan de hand met de verzameling van die gegevens en verloopt deze behoorlijk versnipperd.

Zo gaan meestal losse waarnemingen van sprinkhanen naar Saltabel, capteert Gomphus de libellen, zijn nachtvlinders voor Phegea bestemd en kan je bij Coccinula met je lieveheersbeestjes aankloppen. Ook vogels, planten en paddenstoelen hebben hun eigen site. Stuk voor stuk schitterende initiatieven die de voorbije decennia meer dan hun deugdelijkheid hebben bewezen. Alleen: voor de enen zijn er IFBL-hokken nodig, anderen karteren op UTM-niveau (vele vrijwilligers hebben deze gegevens niet in een handomdraai voor heel Vlaanderen beschikbaar), sommigen hanteren een eenvoudig systeem maar de gegevens raken niet verder, of anderzijds vraagt het teveel moeite om waarnemingen in te brengen... Resultaat: duizenden gegevens gaan verloren en blijven steken in notitieboekjes. Vele waarnemingen worden ook op maillijsten gepost waar er verder vaak niets meer mee gebeurt.

Sinds dit jaar bestaat er een online invoersysteem om losse waarnemingen systematisch te melden: **www.waarnemingen.be**. Dit initiatief van **Natuurpunt Studie** en de **Nederlandse Stichting Natuurinformatie** biedt een zeer gebruiksvriendelijk invoerscherm waarop waarnemingen van alle soortengroepen met gedetailleerde plaatsbepaling kunnen gemeld én geraadpleegd worden.
Waarnemingen van alle taxonomische groepen kunnen op een eenvoudige wijze in deze ene module als puntlocatie ingevoerd worden.

Je zag een Keizersmantel in 't Bos t'Ename? Tik 'Ename' of 'Bos t'Ename' in en het gebied verschijnt in de lijst. Wanneer je daar op klikt, brengt Google Earth je ter plaatse, je hoeft enkel nog een stip op de exacte locatie te plaatsen.
Ook om tripjes te plannen wordt dit de tool bij uitstek. Morgen met de afdeling naar de Kalmthoutse Heide? Even de gebiedsnaam intikken en je krijgt in een handomdraai alle gegevens die recent van dit reservaat werden ingevoerd. Hoe rijd je best naar dat boompje waar die Roodpootvalken zitten? Een ingebouwde routeplanner stuurt je feilloos naar de juiste plaats. Bang dat jouw ingevoerde Kwartelkoning een ongewenste stroom twitchers op de been zal brengen? Ook hier werd aan gedacht. Zo kan je voor zeldzame broedvogels een embargo instellen zodat de gegevens pas zichtbaar worden na het broedseizoen. Een aantal zeldzame soorten wordt automatisch vervaagd. Van elke ingevoerde Boomkikker, Kamsalamander of Vuursalamander b.v. krijg je enkel te zien dat er een waarneming werd ingevoerd en niet wie die wanneer invoerde of waar de soort werd gezien.

En, voor alle duidelijkheid, www.waarnemingen.be is er ook en vooral voor de gewone soorten die anders zo vaak door de mazen van het net glippen. Die enkele plekjes van Gevlekte witsnuitlibel vinden meestal wel hun weg naar de libellenploeg maar Lantaarntjes of een Bloedrode heidelibel die we op vele plasjes en moerasjes zien, geven we vaak niet door.

Elke waarnemer kan met dit systeem zijn natuurwaarnemingen invoeren, raadplegen, delen met anderen, beheren en downloaden. Ook opmerkingen, foto's en geluiden kunnen toegevoegd worden.
Actieve werkgroepen kunnen een eigen scherm krijgen waarop waarnemingen uit hun eigen regio worden samengevat. Waarnemers kunnen zelf aangeven door welke diensten en instanties hun waarnemingen mogen gebruikt worden.

Met het INBO en met de meeste nationale werkgroepen werden of worden afspraken gemaakt om de gegevens systematisch door te sturen.

Met dit systeem wil Natuur.Studie het waarnemerlandschap ondersteunen en stroomlijnen en mee zorgen voor een duurzame aanvoer van goede natuurgegevens.

Op 12 februari 2009 om 20u komt Wouter Vanreusel, medewerker van Natuur.Studie naar het kasteeltje Liedts te Oudenaarde om deze invoerwebsite aan alle geïnteresseerden van zowel invertebraten, vogels, zoogdieren, planten, paddenstoelen, mossen, e.a. uitgebreid uit te leggen en er de vele mogelijkheden van te tonen.

Heb je nu al vragen of twijfels over deze website dan kan je ze doorsturen naar lampyris@telenet.be of doorgeven aan Anne Fobert, 055/21.01.37.
Wij zorgen ervoor dat Wouter Vanreusel deze vragen vooraf krijgt, zodat hij ze tijdens de uiteenzetting, grondig voorbereid, kan beantwoorden.
Natuurlijk is er de avond zelf ook mogelijkheid om vragen te stellen en er kan zelfs een en ander zelf uitgeprobeerd worden op de pc.

Opgelet! Deze avond wordt weliswaar georganiseerd door Lampyris maar is gericht naar **alle** geïnteresseerden.

Glanzend kruiskruid: eerste vondst in de regio Vlaamse Ardennen *plus*

Karel De Waele

Zondag 5 oktober 2008: ondanks de gietende regen kwamen drie moedige deelnemers opdagen voor de excursie van Melden kerk naar de Koppenberg o.l.v. Dieter Geenens.

Langs de oude spoorweg van Oudenaarde naar Ruien, die pas onlangs heringericht was als fietspad, wist Dieter een tweetal exemplaren staan van een kruiskruidsoort, die hem deden twijfelen of het wel Jakobskruiskruid was... Maar wegens de regen was het niet mogelijk ook maar één boek boven te halen om die beter te determineren. André Wandels, die één van die moedigen was die het slecht weer trotseerde, prentte zoveel mogelijk details in zijn hoofd (er stonden slechts twee exemplaren dus was er geen sprake van uittrekken en meenemen) en probeerde thuis een 'virtuele' determinatie en vermoedde dat het wel eens Glanzend kruiskruid (*Senecio squalidus*) zou kunnen zijn, o.a. voortgaande op de vorm van de bladeren en het feit dat de plant sterk vertakt was... (zie foto).

Glanzend kruiskruid f: Patrick De Rore

Maandagavond kreeg ik van hem een telefoontje of ik geen goesting had om samen met hem eens ter plekke te gaan kijken met een degelijk determinatiewerk... en dinsdagnamiddag trokken we – ditmaal zonder regen – naar hok E2-38-31, gewapend met de Flora van België én de Britse flora van Stace.

De determinatie met de Belgische flora verliep redelijk vlot, tot we de vraag voorgeschoteld werden "is het een éénjarige plant – die dus gemakkelijk uit te trekken is – of is het een overblijvende plant die diep wortelt en moeilijk uit te trekken is"! Dilemma!!! Voorzichtig trekken – zonder uit te trekken – deed André besluiten/vermoeden dat het toch een éénjarige plant moest zijn... Maar gelukkig bracht de Britse flora zekerheid: volgens deze vertoonden de omwindselblaadjes bij de éénjarige soorten een zwart topje, wat bij de overblijvende soorten ontbrak! En ons exemplaar had die zwarte topjes duidelijk wél (zie bijgaande detailfoto).

Dieter en André mogen dus de eerste vondst van Glanzend kruiskruid in onze streek op hun conto schrijven.

Volgens Filip Verloove, in de 'Atlas van de Flora van Vlaanderen...' is deze plant "in Vlaanderen een pionier van open, sterk antropogeen beïnvloede milieus binnen het verstedelijkt milieu... Eens de vegetatie stabiliseert, verdwijnt glanzend kruiskruid snel". Op deze plek in Melden groeit ze inderdaad in een nog niet gestabiliseerd milieu aan de rand van een maïsveld én langs die oude spoorweg, maar zeker geen stedelijk milieu. Maar in die Atlas suggereert Filip wel dat de soort bij ons waarschijnlijk geïntroduceerd is (vanuit Zuid- en Centraal-Europa) via goederentrafieken... en hij vermeldt dat de soort recentelijk ook in de buurt van Charleroi gevonden wordt, wat bij André een lichtje deed branden: langs deze spoorweg was er vroeger nogal wat trafiek van 'pitch' als brandstof voor de electriciteitscentrale in Ruien... en die brandstof kwam van Feluy in Henegouwen, toch niet zo ver van Charleroi...

Viering 40 jaar Schelde Leie

Wie dat wenst kan de powerpoint presentatie die vertoond werd op 12-10-2008 én een selectie van foto's verkrijgen op Cd-rom. We vragen daarvoor € 4 of € 6 als de Cd-rom moet opgestuurd worden. Graag een seintje naar Rik Desmet, Lozerstraat 29, 9770 Kruishoutem, tel: 09/386.46.63, e-mail: desmet.rik@scarlet.be. Overschrijven kan op nummer 001-0992896-80 van Rik Desmet met vermelding Cd-rom, 12-10-2008.

Limoniet

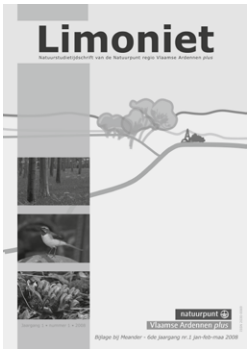

Norbert Desmet

Het tweede nummer van Limoniet is uit en brengt, zoals bedoeld, iets langere en diepgaande artikels over de natuur in onze streek. Er is wat variatie in, gaande van vissen, over vleermuizen tot vogels en een aantal boeiende sprokkels.

Zoals al even aangegeven in Meander evolueert de visfauna van slecht (jaren 60-80) naar verbazend gevarieerd (heden).

In het artikel 'Vissen in de Zwalm, vroeger en nu' van D. Buysse, J. Coeck en G. Tack wordt aangetoond dat de inspanningen voor waterzuivering hun vruchten afwerpen. Om een idee te geven: van april tot juni 2007 werd aan de Biestmolen een totaal van 1100 vissen gevangen, verdeeld over 22 soorten! En je krijgt een goed zicht van wat aan werk verzet wordt ter hoogte van de visnevengeulen. Boeiende informatie over vissen waar we blijkbaar erg weinig over wisten!

Ook vleermuizen horen bij de kneusjes als we op vlak van kennis kijken. In het artikel van P. Blondé, D. Dekeukeleire en B. Pecceu wordt een overzicht gegeven van de soorten rond Bos t'Ename, in de keuze van winter-en zomerverblijven, alsook hun foerageerpatronen en een aantal beheersmaatregelen.

Vroeger en nu is ook het uitgangspunt voor het artikel over de broedvogels van het Kluisbos. Daar wordt de evolutie van de soorten geschetst in de laatste 40 jaar met winnaars en verliezers. Gezien de grote rol van de bosstructuur, recreatie en het bosbeheer op het voorkomen van soorten wordt ook daar op ingegaan.

Sprokkels zijn er over Reeën in de bovenlopen van de Zwalm te Opbrakel, door G. De Knijf en Y. Adams, een bijzondere boktor in het Burreken door R. De Clercq, nieuwe gegevens over Ingekorven vleermuis en melding van Bosvleermuis door G. Tack, Weidekervel en Weidekerveltorkruid in de Langemeersen, door A. Van Braeckel en Gelobde pruikzwam in Parikebos en Kluisbos door P. Van De Kerkckhove. G. Louette sluit af met een oproep naar waarnemingen van Kieuwpootkreeften.

Nieuwsgierig? Leergierig? Op zoek naar een cadeautje met Nieuwjaar? Abonneer nu voor 8 Euro (leden NP) op rek. 891-2540884-76 van Natuurpunt Vlaamse Ardennen *plus*. Twee nummers per jaar, veel leesgenot en basisliteratuur voor ons afdelingsgebied.

Nieuws van de Zoogdierenwerkgroep (ZWG)

Paul Van Daele

Nieuwe website: http://users.telenet.be/zoogdiervaplus/index.html

Inventarisatie Zoogdieren in onze reservaten

Een van de doelstellingen binnen het werkplan van de ZWG betreft de inventarisatie van de reservaten. Hierbij streven we als resultaat niet enkel na om een lijst van zoogdieren per reservaat op te maken maar tevens om de beheergroepen met de methodieken te laten kennismaken. Dit jaar beginnen we rond het Burreken. Op verschillende data in het voorjaar kan je meewerken aan de inventarisatie. Een breed publieksmoment is gepland eind april/begin mei. Voor **verdere info**: zie kalender of http://users.telenet.be/zoogdiervaplus/Activiteiten/Activiteiten.html

Vlaams zoogdieren-telweekend

Op **17-18 oktober 2009** organiseert de gewestelijke NP Zoogdierenwerkgroep een Vlaams zoogdieren-telweekend. Bedoeling is dat het iets wordt in de aard van de andere weekends die Natuurpunt organiseert rond het tellen van vogels, vlinders en amfibieën in de tuin. Aan de hand van een folder leer je verschillende soorten zoogdieren herkennen die je in je tuin kan waarnemen. Het zal dus vooral gaan om dagactieve zoogdieren, of zoogdieren die duidelijke sporen nalaten (denk maar aan een molshoop…), of prooien die je kat achterlaat aan de achterdeur.

Wedstrijd: Bedenk een wervende titel voor deze nieuwe publieksactiviteit. Voor dit zoogdieren-telweekend zijn we nog op zoek naar een goede, pakkende naam, kort en krachtig, vergelijkbaar met 'Vogels voeren en beloeren' en 'Kijk, een kikker'. Hiervoor schrijven we een wedstrijdje uit. Deelnemers kunnen hun voorstel voor een geschikte naam

ten **laatste op 15 januari 2009** doorsturen naar info@zoogdierenwerkgroep.be. Het bestuur van de Zoogdierenwerkgroep kiest dan een winnaar uit, die beloond zal worden met een gratis jaarabonnement op 'Zoogdier' voor 2009. De winnaar zal bekend gemaakt worden op de Algemene Vergadering van de Zoogdierenwerkgroep (31 januari 2009).

Voor de andere activiteiten van de gewestelijke NP Zoogdierenwerkgroep: zie:

http://www.zoogdierenwerkgroep.be/index.php?id=59&activiteit=34

AV gewestelijke NP Zoogdierenwerkgroep en Ostend Pelagic:

van za 31-01-2009 t.e.m. zo 01-02-2009. Op zaterdagavond 31 januari houdt de NP ZWG haar jaarlijkse Algemene Vergadering in Oostende. Schrijf dit alvast in je agenda! Meer details over beginuur, locatie en programma volgen later. We zoeken in de buurt een locatie om te overnachten, want aansluitend daarbij gaan we op zondag 1 februari op zeezoogdierentocht op de Noordzee.

Deze **Ostend Pelagic** onder leiding van Jeremy Demey gaat van start om 8 u in het Vuurtorendok-zuid, van waaruit we een route zullen varen naar en tussen onze Vlaamse banken speciaal in functie van zeezoogdieren. We komen rond 17 u terug aan in Oostende (exact tijdstip hangt af van het weer en de waarnemingen onderweg). Op deze trip zijn waarnemingen van Bruinvis quasi gegarandeerd. Daarnaast zijn er sporadisch ook waarnemingen van Witsnuitdolfijn en Tuimelaar. Indien we de havengeul van Nieuwpoort invaren, staat ook Gewone zeehond op het menu. Ook krijg je allerlei zeevogels te zien, waaronder meestal Zeekoet, Alk, Jan-van-gent, Roodkeelduiker, Grote jager, Zwarte zeeeend, Zilvermeeuw, Kleine en Grote mantelmeeuw, Drieteenmeeuw en Aalscholver.

Het aantal plaatsen voor de Ostend Pelagic is beperkt: er kan maximaal 50 man mee. Snel inschrijven is dus de boodschap!

Inschrijven doe je door het inschrijvingsgeld over te schrijven op rekening 979-9787305-10 van de Zoogdierenwerkgroep met vermelding 'Ostend Pelagic' + je naam. Leden van de Zoogdierenwerkgroep betalen de gunstprijs van 40 euro, niet-leden 60 euro (m.a.w. je kunt je beter snel voor 10 euro abonneren op 'Zoogdier' en zo lid worden… meer info op onze website). Dit inschrijvingsgeld omvat enkel de Ostend Pelagic. Een eventuele overnachting in Oostende na de Algemene Vergadering wordt afzonderlijk afgerekend (hierover later meer info).

Volgende gegevens zijn door te mailen naar **goedele@zoogdierenwerkgroep.be**: voornaam, naam, adres, geboortedatum en identiteitskaartnummer. Zolang we het inschrijvingsgeld niet ontvangen hebben, beschouwen we je nog niet als ingeschreven en kan je plaats nog ingenomen worden door andere gegadigden.
Aan boord zal verse lekkere soep gratis te verkrijgen zijn, frisdrank en bier tegen betaling. Enkel de hevige wind kan een spelbreker zijn met annulatie van de trip als gevolg. In dat geval kunnen de deelnemers, indien zij dat wensen, meegaan op een andere trip tegen de normale individuele prijs. Hier kan je meest recente info vinden: http://www.zoogdierenwerkgroep.be/index.php?id=59&activiteit=32

De werking bij de buren:

Zie: http://zwgdender.freehostia.com/

Waarnemingen uit de streek on-line!

Zoogdierwaarnemingen uit de streek kunnen nu on-line ingegeven worden op http://waarnemingen.be/index.php én geraadpleegd via http://users.telenet.be/zoogdiervaplus/Waarnemingen/Waarnemingen.html.

Waarnemingen Ree

Zoals beschreven in Limoniet 2008 (2) neemt het aantal waarnemingen van het Ree in de streek toe. Naast zichtwaarnemingen ontvangen we ook graag

sporen van Ree *foto: Paul Van Daele*

waarnemingen van sporen (zie foto – Brakelbos – Paul Van Daele & Sari Stoops). Het is gewenst om deze waarnemingen van sporen te staven met een foto, gezien verwarring met o.a. Damhert niet uit te sluiten is.

Dagboek van een groenling

Hugo Verschelden / IWG Lampyris

Beestjes! Overal beestjes!

Het is met enige schaamte op de wangen dat ik dit artikel schrijf. Maar ik moet jullie iets bekennen. Ik ben weliswaar lid van de invertebratenwerkgroep Lampyris, maar ik heb schrik van de beestjes met hun akelig uiterlijk welke er bestudeerd worden! Als ik bijvoorbeeld denk aan de spinnen, die monstertjes op acht harige poten, met lange giftanden en hun vele ogen, dan lopen de rillingen me over de rug. Arachnofobie noemen de geleerden dat. Alleen het woord al zou je de stuipen op het lijf jagen. En dan zijn er nog miljoenen andere lelijkerds met venijnige uitsteeksels, tanden, doornen, pieken, kammen, dolken, scharen, messen en vorken die rond je kruipen of je vanuit duistere hoekjes beloeren. Deze kleine monstertjes kunnen als geen andere rennen,

geen schrik voor huisspin *foto: Hugo Verschelden*

springen, plots opduiken en schichtig wegschieten. Overal zitten ze, tot in de nauwste spleetjes. Beestjes, overal beestjes. Je hoeft er zelfs niet dronken voor te zijn.

Wij mensen zijn de uitverkoren prooi voor deze onverlaten. Muggen, teken, dazen, luizen, vlooien, steekvliegen en vele andere hebben het op ons gemunt. Dat luizige ongedierte zuigt, bijt, sabbelt, knabbelt, steekt, prikt, spuugt, boort, spuit gif. Ze bezorgen ons jeuk, brand, kriebels, allergie, fobieën, koorts. Om nog maar te zwijgen van de erge ziekten die ze kunnen veroorzaken waarbij sommige onverlaten zelfs hun nakomelingen in je lijf pompen. Wormen die je van binnenuit opvreten, met veel pijn en ellende tot een bevrijdend slot, de dood, je verlossing brengt. 'Ze zouden al die vreselijk monsters moeten vernietigen' hoor ik je nu ook denken. 'Waarom zou een gezonde man zich nu met dergelijk gespuis gaan bezig houden? Temeer daar hij er schrik voor heeft!'

Misschien denk je na bovenstaande wel dat ik ooit eens ernstig ben gebeten en naderhand gek ben geworden en dat dit de reden was om me aan te sluiten bij een vereniging die zich met dergelijke gedrochten bezig houdt, waar de leden deze vreselijke schepsels ter harte nemen en als wilde orchideeën koesteren. Een obscuur clubje van die grimmige figuren welke spinnen, kakkerlakken, pissebedden en ander 'gekruip' als huisgenoot nemen. Mannen en vrouwen die in hun huis zonder verpinken al dat gespuis over zich laten kruipen en het over de rug aaien. Die een snik en traan laten als hun lieveling per ongeluk onder hun voet wordt platgedrukt. Je moet me dus wel voor gek verklaren om bij een dergelijk clubje aan te sluiten. Misschien noem je me wel een masochist, een vent die zijn vrees en pijn koestert. Iemand die zich gewild in zijn eigen ongeluk stort en als hij niet bij een psychiater wordt gebracht, voorgoed voor de gezonde maatschappij verloren is.

Ik begrijp, beste lezer, dat mijn gedrag je op zijn minst 'eigenaardig' voorkomt. Maar we mogen het nu ook weer niet gaan overdrijven. Ik heb enerzijds wel schrik van die diertjes, maar anderzijds prikkelen ze mijn nieuwsgierigheid. Ik wil het onbekende immers onderzoeken en leren kennen. Een natuurlijke drang bij de mens schijnt het. Van zodra iets onbekends bekend wordt, mindert ook de vrees. ('Hondje bijt niet, ik zeg dat het niet bijt.' zei vader). Dus met die gedachte nam ik een tijd geleden de beslissing, en zoals je ondertussen uit mijn vorige schrijfsels wel weet, ben ik dan toch in de wereld van de invertebraten gestapt. Al wil ik nu toegeven dat die stap aanvankelijk wel onzeker was.

De paar jaren die ondertussen zijn verstreken sinds ik me bij Lampyris aansloot, hebben mijn houding wel gewijzigd. Ik heb de vrees voor de insecten nu enigszins onder controle gekregen. Het is nu een gezonde vrees geworden. Nu ga ik nog niet direct de spinnen met de vingers van de muur plukken, maar als iemand ze me op de hand zet, het mag zelfs een harige vogelspin zijn, dan verlies ik mijn adem niet meer en blijven mijn knieën rustig. "Als anderen, zelfs de kinderen, de beestjes onbevreesd kunnen benaderen dan moet ik dat ook kunnen", dacht ik en het lukt me nu warempel ook nog.

Ondertussen leerde ik ook van de kenners in onze werkgroep dat vele invertebraten ons niet kunnen bijten of steken. Dit omdat ze de juiste attributen missen of omdat ons vel (lees huid) gewoon te dik is. Een hele geruststelling is dat. Ook het feit dat de

meeste insecten ons niet als prooi beschouwen is bemoedigend vind ik. Vele beestjes weten zelfs niet dat we er zijn. We betekenen dan ook niets voor hen en behoren tot het landschap waarin ze zich bewegen. Je moet hen al pijn doen voor ze reageren en een hap uit je grote lijf nemen. Voelen ze dan toch onze aanwezigheid dan vluchten ze bevreesd en spoorslags van ons weg. Het zijn zíj immers die hun hachje kunnen verliezen en roemloos onder de klappen of in de stofzuiger kunnen sterven.

"Maar ze zijn zo lelijk en vies, die beestjes" zeg je dan. Ook dat beeld verdwijnt als je een tijdje tussen hen leeft. Ook hun afzichtelijk lijf went immers. Zoals je dat kon ervaren tijdens de film ET, dat lelijke monstertje uit de ruimte dat ons aan het eind van de film met een beminnelijke gedachte achterliet.

Al bij al zijn insecten boeiend om naar te kijken. Ze zitten werkelijk ingenieus in elkaar. Elk onderdeeltje heeft zich aan de omgeving en volgens noodzaak aan het leven aangepast. Perfecte machientjes zijn het geworden. Bovendien zijn ze zo nuttig dat de mens hier op aarde niet zou bestaan indien zij er niet waren. We kunnen echt niet zonder hen. Ze behoren tot de levensketen, ze bevruchten, ze ruimen op en zijn het voedsel voor velen. Binnenkort staan ze ook op ons menu en dat van onze nakomelingen. Maar dat wordt een ander verhaal.

Vogelspin is echt f: Hugo Verschelden

Mijn vrees voor de 'vieze beestjes' is dus onder controle en ook de kenners en de andere luitjes van de werkgroep hebben in mijn ogen menselijke trekken gekregen. Al blijven zij toch ook bijzondere exemplaren die ik graag in mijn vriendencollectie heb opgenomen. Je hoeft dus helemaal niet bang te zijn om erbij te komen. We zullen echt niet bijten, prikken, steken… Het bewijs kan je vinden op www.lampyris.be waar je naar onze activiteiten en fotogalerij kan kijken.

Cyperus rotundus: eerste vondst in Deinze en in Vlaanderen ?

Karel De Waele

In oktober 2008 kreeg ik een foto toegestuurd van een onbekende cypergrasachtige, door CVN-natuurgidscursist Jan Kindt gevonden op een braakliggend terrein dat door een aardappelverpakkingsbedrijf gebruikt wordt om de overtollige aarde te dumpen. Een eerste determinatie met onze Belgische flora leidde mij naar Cyperus longus, voortgaande op de kleur van de aartjes, maar op mijn vraag aan Jan om eens uit te kijken naar het aantal meeldraden bij een bloeiend exemplaar kreeg ik een nieuwe foto toegestuurd met nu ook een beeld van de knolletjes bij een exemplaar dat hij uitgegraven had. Dit beeld sloot dus Cyperus longus uit, en de vorm van de knol wees ook niet naar Cyperus esculentus! Dus nam ik de 'Flora europaea' erbij... en ditmaal kwam ik uit op Cyperus rotundus.

Cyperus rotundus f: Jan Kindt

Ondertussen had ik ook Koen Verhoeyen gealarmeerd en die was ondertussen ook eens gaan kijken en kwam, onafhankelijk van mijn resultaat, ook uit op deze knoldragende cyperus (en dit met nog een andere sleutel). En aangezien we van deze soort niets vonden in de publicatie 'Ingeburgerde plantensoorten in Vlaanderen' van Filip Verloove, durven we veronderstellen dat dit de eerste vondst is voor Vlaanderen... maar of we daar gelukkig mee moeten zijn is een andere vraag... want op het internet hadden we ondertussen gelezen dat deze soort al even invasief en een pestsoort is als de Knolcyperus ...

Lampyris organiseert 3-daagse Sint-Pietersberg

Bryan Goethals, Gerda Achtergaele

De driedaagse gaat door op 1, 2 en 3 juli 2008 met volgende **aandachtspunten**: ongewervelden, verkenning van natuur & landschap van de Sint-Pietersberg.

Excursieregio: kalkmassief van de Sint-Pietersberg op de grens van Nederland, Vlaanderen en Wallonië. Het kalkmassief van de Sint-Pietersberg is een unieke streek met pittoreske dorpjes, forten en kastelen, tal van waterlopen, een bewogen geschiedenis en een uitzonderlijke natuur. De natuur blinkt uit door zijn kalkgraslanden met veel zeldzame soorten, vaak met zuiderse oorsprong. Info: www.sintpietersberg.org.

Het precieze **programma** wordt opgesteld afhankelijk van de weersomstandigheden en de interessegebieden van de deelnemers. Naast aandacht voor ongewervelden zal er ook aandacht zijn voor het landschap, zijn ontstaan en ecologie.
De excursies werden voorbereid door Bryan Goethals (araneoloog) en Gerda Achtergaele (geografe). Tijdens de excursies worden zij bijgestaan door andere leden van Lampyris gespecialiseerd in verschillende diergroepen (b.v. vlinders, kevers, slakken...).

Je krijgt nog een uitgebreide bundel vooraf. Er zal voor sommige onderdelen een 'freak'- en een 'light'-versie voorzien worden. De gekozen verblijfsaccomodatie biedt ons ook ruimte voor regenprogramma's en avondactiviteiten (voordracht, determineren, nachtvlinders vangen...).

Logement: 't Sjetootje, Rue d'once 42, 4690 Bassenge-Boirs www.sjetootje.nl/. We logeren op een klein landgoed in de Jekervallei. In het kasteeltje bevinden zich de ruime suites. In alle kamers staan comfortabele bedden. De kamers beschikken over eigen sanitaire voorzieningen (douche en/of bad). Iedere kamer ademt een eigen sfeer. Vanuit het kasteel heeft u een mooi uitzicht. In de Poorterswoning naast het kasteeltje bevindt zich de gemeenschappelijke ruimte met eetkamer, zitkamer en leeshoek.
Wij zullen rekening houden met uw wensen en voorkeuren bij het indelen van de kamers. Wij voorzien een groepsgrootte van max. 20 deelnemers.
Dit logement werd in oktober 2008 door Lampyris uitgetest en goed bevonden.

Maaltijden :
- picknick voor 1e dag zelf mee te brengen,
- 3-gangen avondmaal op 1e en 2e dag,
- ontbijtbuffet op 2e en 3e dag,
- lunchpakket op 2e en 3e dag,

Vervoer:
ongeveer 190 km reisweg vanuit Oudenaarde. Met privéwagens, mogelijkheid tot kostendelend rijden.

Kostprijs:
- De kostprijs voor het gehele weekend (2 overnachtingen, 2 avondmalen, 2 ontbijten, 2 lunchpakketten, bed- & badlinnen en algemene kosten) wordt geraamd op 125 euro.
- Persoonlijk verbruik van dranken wordt apart betaald.
- Er zijn dan ook nog de kosten voor vervoer (kostendelend rijden)

Inschrijven en betalen:
- Je stuurt een mail met jouw naam en die van eventueel andere personen waarvoor je wenst in te schrijven naar bryan.goethals@telenet.be.
- De inschrijvingen worden genoteerd volgens aankomst van je mail.
- Wij vragen je een voorschot van 50 euro te betalen op rekening 001-4040156-85 van Lampyris. Dan pas wordt je inschrijving definitief.
- Het saldo van 75 euro dient in de maand mei 2009 betaald te worden.
- Afzeggen na betalen van het voorschot kan enkel als er nog mensen op de wachtlijst meewillen of als je een andere vervanger aanbrengt, anders blijft het voorschot verschuldigd.

Voor alle verdere info kan je ons mailen: bryan.goethals@telenet.be of bellen 0486/21.69.22 (Gerda).

Herfstweekend 2009 in Zuid-Limburg

Karel De Waele

Na een geslaagd herfstweekend in Schouwen-Duiveland hebben we de smaak te pakken (ook al omdat meerdere deelnemers bij het afscheid duidelijke hints in die richting gaven): ook in 2009 organiseren we een weekend van zaterdag 31 oktober tot en met maandag 2 november.

Onze keuze viel op een bestemming, waar we met onze groep enkele jaren geleden al eens geweest zijn, maar dan in de lente: het bosrijke en heuvelachtige **Zuid-Limburg in Nederland**, met als uitvalsbasis

opnieuw het **Hotel Vijlerhof in Vijlen** (zie www.Vijlerhof.nl).
We kunnen daar logeren in dit familiehotel niet zo ver van het Vijlenerbos én ook in enkele appartementen op loopafstand van het hotel. Er zijn 14 kamers in het hotel en 7 kamers in het appartement, maar dit laatste kan enkel gebruikt worden als de bezetting volledig is! Dus zijn er twee mogelijkheden: ofwel logeren we met maximaal 28 personen... ofwel met precies 42. Als er dus slechts 41 inschrijvingen zijn, dan kunnen er slechts 28 mee en de andere 13 belanden op de reservelijst! Maar aangezien we in 2008 vlot 45 mensen mee kregen, hebben we er alle vertrouwen in... dat er misschien slechts 3 op de reservelijst belanden...

Wacht dus niet te lang met jullie inschrijving: schrijf daarom nu al 40 euro per persoon over op rekening 891-2540092-60 van Scheldevallei, Burg. P. Ceuterickstraat 18, 9890 Asper.

De prijs per persoon op een tweepersoonskamer voor een verblijf van twee nachten, met ontbijtbuffet, lunchpakket en driegangendiner ligt ietsje hoger dan in Schouwen-Duiveland en bedraagt – inclusief toeristenbelasting en administratiekosten – **141 euro**. De toeslag voor een éénpersoonskamer bedraagt 25 euro voor die twee nachten (maar er zijn ook enkele driepersoonskamers beschikbaar, zodat we dit probleem indien mogelijk ook kunnen vermijden).

Kinderen onder 12 jaar, die op de kamer van de ouders (of grootouders) slapen betalen 91 euro voor dit arrangement; indien ze b.v. met twee op hun eigen kamer slapen betalen ze 116 euro p.p..
Personen die op de reservelijst beland zijn en uiteindelijk niet mee kunnen krijgen uiteraard hun betaald voorschot terug. Personen, die wel bij de ingeschrevenen geraakt zijn, maar uiteindelijk niet mee kunnen, worden verzocht dit tijdig te laten weten: afhankelijk van het feit of we ze al dan niet kunnen vervangen door iemand van de wachtlijst en afhankelijk van de beslissing van de hoteldirectie krijgen ze het grootste deel van de som terug... maar in ieder geval houden we 5 euro af voor de administratiekosten als een soort remgeld.

Net als in het hemelvaartweekend van enkele jaren geleden staan er wandelingen in het Vijlenerbos, in de Geulvallei, in het Savelsbos en op de St-Pietersberg bij Maastricht op het programma. Deze biotopen staan zeker garant voor de nodige herfstnatuurbeleving met paddenstoelen en een rijk kleurenpalet... en ik vermoed dat dit gebied pal onder de trekroute van tal van trekvogels ligt (die o.a. in dat seizoen daarna over de Oostkantons en de Hoge Venen in België verder naar het zuiden trekken), zodat ook de vogelliefhebbers – alhoewel minder dan in Schouwen-Duiveland – aan hun trekken kunnen komen.

Meer inlichtingen bij jullie reisgids: Karel De Waele, tel 09/386.45.60, e-mail: karel.de.waele@skynet.be

Lentemaaltijd Natuurpunt Zwalmvallei

Natuurpunt zwalm.vallei levert jaarlijks serieuze inspanningen voor natuurbeheer, natuurbehoud en natuurontwikkeling. De afdeling is actief in natuurgebieden met prachtige namen: Munkbosbeekvallei, Perlinkvallei, Parkbos-Uilenbroek, de Bovenlopen van de Zwalm met de Dorenbosbeek en Sassegembeek en Middenloop Zwalm met als deelgebieden Vossenhol, Jansveld, Boterhoek, Bruul, Jan de Lichte en Bruggenhoek.

Het beheer en de groei van die mooie gebieden is uiteraard niet gratis. Met de Lentemaaltijd financiert de afdeling haar werking en doet aankopen voor het beheer van de terreinen. In oktober van 2008 mocht Walter Roggeman, nationaal voorzitter van Natuurpunt, een cheque van € 2650 in ontvangst nemen om nieuwe aankopen mogelijk te maken.
Om dit te financieren doen we beroep op jou en zetten onze koks ook dit jaar hun beste pan op het vuur.

Wat serveren wij?

- Een natuurpuntig aperitief;
- **Warme beenhesp** met krokante groenten en gratin dauphinois **of** een verfrissende **koude visschotel of** een **vegetarische paella.**

De Lentemaaltijd gaat door in **feestzaal 'De Zwalmparel'** Sportlaan nr 1 te Munkzwalm op **zondag 1 maart 2009** van 11u30 tot 14u30.
Kaarten aan € 13 voor volwassenen of € 7 voor de jonge spruiten verkrijgbaar bij de bestuursleden of bij Bart Magherman, Leonce Roelsstraat nr 5 te Zottegem.

Kaarten bestellen via overschrijving kan ook. Je stort het bedrag op rekeningnr. 920-1016321-35 van Natuurpunt Zwalmvallei met 1ste vermelding: aantal, vlees, vis of vegetarisch en 2de vermelding volwassen of kind. De kaarten liggen dan op jou te wachten aan de inkom van de feestzaal.

Alleszins: tot binnenkort en… smakelijk!

Dank je wel

Marcel Nachtergaele

Na het congres van de Wielewaal in Mechelen op 8 oktober 1972 waar Ulrich Libbrecht een lezing hield met als thema 'Natuurbeleving' hebben Ulrich en ik samen met wijlen Germain Lacres, algemeen voorzitter, bij hem thuis in St.Niklaas een folder opgesteld met als hoofdtitel: Natuurbeleving, Natuurstudie, Natuurbescherming. Dit waren de

met Eckhart Kuijken *foto: Johan Cosijn*

steunpilaren waar we eigenlijk al vanaf het begin onze werking hebben op gebouwd. Voor mij, en blijkbaar ook voor veel anderen was de grote viering van 40 jaar Schelde-Leie, Wielewaal en dan Natuurpunt, **de** bekroning daarvan. Ik heb samen met velen onder jullie zoveel meegemaakt de voorbije 40 jaar, maar het grote ontmoetingsfeest van 12 oktober zullen mijn vrouw, mijn familie en ikzelf nooit vergeten.

Hartelijk dank

- Omdat Kruishoutem werd gekozen, waar het allemaal begon.
- Aan diegenen die het feest hebben bedacht en uitgewerkt en aan iedereen die op de dag zelf meehielp in een zeer goede formule waar tijd was voor blije ontmoetingen.
- Aan de 'geschiedschrijvers' Ulrich, Karel, Norbert, Luc, Jacques, Guido, Rik… die ook zorgden voor de perscontacten en artikels.
- Aan de vele fotografen voor hun inbreng in Meander, op de winteravonden en in de PP-presentatie op de dag zelf en met een gedenkfotoboek daarvan achteraf.
- Aan het Meanderteam dat ervoor zorgde dat nr 4/08 op 10 oktober al in de bus stak.
- Aan alle aanwezigen en in het bijzonder zij die van ver zijn gekomen.
- Aan onze bijzondere gast en directeur Natuurpunt Willy Ibens en echtgenote.
- Aan de sprekers Ulrich en Guido, aan Eckhart en Christine, aan Siel Van der Donck.
- Aan de musici Kristien en Piet Papegnies en Annemie Clarysse.
- Aan bestuur en leden van MOW voor hun aanwezigheid en de samenwerking al die jaren.
- Aan de vele leden en ook bestuursleden van onze zusterafdelingen.
- Aan de delegatie van Oxfam Wereldwinkel uit Kruishoutem.
- Voor de bloemen en de prachtige foto van Gerard van de Grote gele kwik.

huldiging op het gemeentehuis van Kruishoutem foto: Norbert Desmet

ook Adèla graag gevierd *foto: Jacques Dejans*

Velen onder jullie zal ik niet meer terugzien maar ik ben verheugd om alles wat we **samen** konden doen voor de natuur. Vaarwel en blijf mensen begeesteren om lid te worden en te blijven, zonder jullie zou ik niet geweest zijn wie ik nu ben! Dank!

Ik heb een steen verlegd
in een rivier op aarde,
het water gaat
er anders dan voorheen.
De stroom van een rivier
hou je niet tegen,
het water vindt er altijd een weg omheen
Misschien eens gevuld door sneeuw en regen
neemt de rivier mijn kiezel met zich mee
om hem dan, glad en rond gesleten,
te laten rusten in de luwte van de zee

Bram Vermeulen

Het kruis van Jacobskruiskruid

Achilles Cools

Mensen delen dieren in als schadelijk en onschadelijk, consumptie- en troeteldieren, vrije dieren, lastige dieren, en huisdieren. Maar het paard behoort tot de heilige dieren, tot de edeldieren! Geen dier zo groot dat zo aaibaar is. Paarden worden discreet door jonge meisjes bestegen. Terwijl het paard als werk- en lastdier helemaal uit het beeld verdween, is het verheerlijkt teruggekomen als hobbydier. Hun aantal neemt nog jaarlijks zienderogen toe. Daar is geen kruid tegen opgewassen.
Behalve Jacobskruiskruid. Deze mooie geelbloeiende plant doodt paarden. Er is nogal wat te doen geweest rond Jacobskruiskruid. Het is giftig omwille van alkaloïden die vooral de lever aantasten. Gelukkig eten paarden geen verse kruiskruiden, ze ruiken wel degelijk het verschil. Het grote gevaar schuilt in hooi en kuilvoer. Onopgemerkt krijgen dieren zo het giftige kruid binnen.

Er is paniek gezaaid bij paardenliefhebbers. Het

Jacobskruiskruid *foto: Gerard Mornie*

Jacobskruiskruid is ter dood veroordeeld, het moet bestreden worden. De paardenwereld heeft een vijand. Het gele gevaar. Er wordt naar schuldigen gezocht. Van waar komt dat Jacobskruiskruid allemaal?

Het neemt nog jaarlijks toe en groeit het liefst in paardenweiden en in nieuw ontwikkelde natuurgebieden, landbouw die omgezet is tot natuur. Dan zijn de natuurverenigingen verantwoordelijk! Volgens de paardenliefhebbers hebben die het stinkend kruid gezaaid.

Veel feiten, maar nog meer fabels. Het is zelfs een fabel dat dieren sterven na een hapje van de plant. De gifstoffen worden binnen de vierentwintig uur uitgescheiden. Door het regelmatig eten ervan in hooi kan inderdaad schade aan de lever wel optreden. **Een volwassen paard van vijfhonderd kilo moet tot duizend volgroeide planten eten per jaar om een letale dosis binnen te krijgen. Dat kan twintig jaar duren: de maximum leeftijd van een paard**.

Alle dode paarden worden nu toegeschreven aan het gele gevaar. Dikwijls zal het om andere aandoeningen gaan. Mijn ezels grazen al twintig jaar in een zee gele bloemen van Jacobskruiskruid. Geen enkele ezel eet de verse planten. In de winter, als het gif er uit is, ruimen ze alles op, niet één wordt daarvan ziek. Een derde van onze inheemse planten zijn immers giftig. Schapen, geiten en reeën zijn ongevoelig voor het gif van kruiskruid, zij eten het met smaak.

De paniek verbreidt zich onder paardenliefhebbers, zodat zelfs natuurbeheerders zich gaan schamen om hun mooie weiden, en ze de planten maaien in de volle bloei. **Honderdvijftig insectensoorten verliezen hun voedselplant en dertig soorten kunnen niet zonder**. Zweefvliegen, vlinders, bijen en kevers. De Duinzijdebij is compleet aangewezen op de plant. En ook de bladroller *Eucoma compolikiana*,

Zebrarups op Jacobskruiskruid foto: Gilbert De Ghesquière

de snuitkever *Longitarsus jacobaeae*, de zaagvlieg *Botanophela senciella*, en nog zoveel andere die volledig afhankelijk zijn van Jacobskruiskruid. Een bekende verschijning is ook de Jacobsvlinder met zijn opvallend rood. Zijn zebrarupsen lusten het kruid tot op het bot.

Er is al veel wetenschappelijk onderzoek verricht. Maaien en rooien heeft een averechts effect en bevordert de groei en het kiemen. Verstoring is precies wat de plant nodig heeft. Maaien in de bloei vernietigt niet de planten, maar de zebrarupsen. Men schakelt een belangrijke bestrijder uit.
Maar goedkope oplossingen zijn beschikbaar. Er is een alternatief uit Tasmanië. Daar zet men de

kleine snuitkever in, die hierboven vernoemd is, als biologische controleagent. Zij eten zich een weg in de wortelkronen waaraan de planten ten onder gaan. *Longitarsus* is dus de redder. Een tweede biologische controleagent van Europese origine is de Jacobsvlinder die op de bladeren leeft. In Tasmanië worden beide soorten in grote fokprogramma's grootgebracht en op diverse plaatsen vrijgelaten. Met succes.

Het kruid kan natuurlijk ook bestreden worden door het land gewoon een paar jaar braak te leggen. Behalve op heel arme gronden zullen de kruiskruiden overwoekerd worden en onvermijdelijk verdwijnen. Braaklegging, dat is nu precies waar onze natuur een tekort aan heeft. Je zult ze zien terugkomen: de Geelgorzen, Veldleeuweriken, Zomertortels, Kwartels en Patrijzen. En de muizeneters: een heleboel soorten die verdwenen waren.

Maar wie heeft er nu eigenlijk schuld aan de recente ontwikkeling van het Jacobskruiskruid? Paardenliefhebbers, boeren en gemeentebesturen willen een verantwoordelijke kruisigen. Ze willen het kruid ook grootschalig aanpakken met herbicide. **Vervreemding van de natuur schept vijandigheid. Inzicht zou deze paniek overbodig maken**. Hoe meer de bodem wordt gestoord, hoe gunstiger het is voor kruiskruid. Het heeft een plekje nodig om te kiemen. Spelende en tollende paarden, hoefgetrappel, korte begrazing rondom het kruid, dat is wat de plant nodig heeft. Wat zou dan de reden zijn van de vermeerdering: de toename van paardenweiden?

(Uit: *Vleugelspiegels*, verschijnt volgend jaar bij **ATLAS**, Amsterdam.)

Latijn en Grieks

Emiel De Jaeger

In het Grieks is rond= kuklos (ook cirkel); het adjectief rond= kuklikos; er zijn veel meer afleidingen met het substantief kuklos, o.a. Cyclops= Cycloop, de reuzen met één rond oog.

■ **cyclamen**= varkensbrood, cyclamen < kuklaminon, kuklaminos, kuklamis < kuklos + suffix.
Cyclamen europaeum: Cyclamen, Alpenviooltje - blad afgerond hart/niervormig, groen met bovenaan onduidelijke zilveren marmering; bloemen diep karmijnrood (violet roze), sterk geurend.

■ **cyclamineus**: cyclamen + suffix.
Narcissus cyclamineus: Gevuldbloemige narcis, Cyclamineusnarcis - goudgeel met lange klokvormige oranjegele bijkroon en naar achteren gebogen kroon-slippen.

■ **cyclicodiscus**: kuklikos + diskos = ronde schijf (G).
Cyclicodiscus gabunensis - tropische boom, hout zwaar, sterk en hard, goud-bruin, tot olijfgroen (okan); West-Afrika.

■ **cycloglossa**: kuklos + glôssa = tong (G).
Iris cycloglossa - bovenste bloemblaadjes bijna horizontaal; bloemen met blauwe rand, midden wit met purperen adertjes en gele vlek; klavergeur.

■ **cyclopes**: kuklos + pes = poot (L)

Programma plantenwerkgroep Vlaamse Ardennen plus 2009

datum	afd.	afspraakplaats	thema	toponiem	hoknummer
21/03	RO	P zijkant kerkhof Hogerlucht Ronse	Flora voorjaarsbos	Bois Joly	E2-58-21
18/04	RO	Louise Marie kerk	Flora voorjaarsbos	Muziekbos	E3-51-11
02/05	VA	P recreatieoord Kluisbos Ruien	flora Kluisbos	Kluisbos oost	E2-56-21
16/05	VA	P recreatieoord Kluisbos Ruien	flora Kluisbos	Kluisbos west	E2-56-12
06/06	SV	P Scheldebrug Zingem	flora Scheldevallei	Grootmeers	E3-11-24
20/06	SV	Zingem kerk	flora Scheldevallei	Kleinmeers	E3-11-22
01/08	SL	Deinze kerk aan Markt	flora Leieoevers	Leie van Deinze tot Astenesas	D2-47-12,21 en D2-37-43,44
15/08	SL	Machelen kerk	flora Leieoevers	Oude en nieuwe Leie	D2-46-32
29/08	ZW	Munkzwalm kerk	flora langs de Zwalm	Zwalmrivier oost	E3-12-44
12/09	ZW	Munkzwalm kerk	flora langs de Zwalm	Zwalmrivier west	E3-12-43
26/09	OU	P voorkant station Oudenaarde	Stedelijke flora	Stationsomgeving west	E2-28-32
10/10	OU	P voorkant station Oudenaarde	Stedelijke flora	Stationsomgeving oost	E2-28-41

Cyclopes didactylus: Dwergmiereneter, Tweevingerige miereneter, Zijdeach-tige miereneter.

■ **Cyclops**= Cycloop, eenogige reus = kuklôps < kuklos + ôps = oog (G); de cyclopen waren eenogige reuzen, kinderen van Uranus en Gaea; zij werkten voor Zeus als smeden onder de Etna.
Cyclops viridis - eenoogje, een zoetwater-roeipootkreeft met één oog vooraan in het kopgedeelte

■ **speocyclops:** speos = grot (G) + cyclops (zoetwater-roeipootkreeftje)
Speocyclops fontinalis - nieuwe soort, gevonden in de grotten van Han.

■ **cyclopterus**: kuklos + pteron = veer, vleugel (G)
Cyclopterus lumpus: Snotdolf, Snotolf - vis met plomp lichaam zonder schubben, met benige knobbels; bovenzijde diep blauwgroen, onderzijde lichter; mannetje in paaitijd helder rood of oranje; buikvinnen vergroeid tot zuig-schijf.

■ **cyclorana**: kuklos + rana = kikker (L)
Cyclorana platycephalus: Waterreservoirkikker - fluitkikker, kan water opslaan in de blaas tot de helft van zijn gewicht; wordt opgegraven om op te eten en leeg te drinken.

■ **cyclotogaster**: kuklôtos = rond (G = V.A. van kukloô = rond maken) + gastêr = buik (G).
Cyclotogaster heterographus: Kippenkopluis (WPD 3.214).

■ **anacyclus**= verkorting van ananthocyclus < ananthês = zonder bloem (G) + kuklos; in een kring geplaatste lintbloemen onvruchtbaar.
Anacyclus pyrethrum: Romeinse bertram - uit Atlasgebergte.

■ **encyclia** < egkuklios = rond (G < en = in + kuklos).
Encyclia atropurpurea (Epidendrum atropurpureum) - orchidee met leerachtig blad; bloemen in lange pluim, roodbruin tegen groenachtige achtergrond; lip wit met paarsrode basis; zwakke geur.

■ **melanocyclus**: melas, melanos = zwart (G) + kuklos.
Tulostoma melanocyclum: Donkerstelige stuifbal - bol/appelvormig, centrale, papilachtige opening met bruine ringvormige zone.

Programma Nationale Werkgroep Botanie (NWB) 2009

datum	plaats	gids	tel	gebied	hoknr
28/03	Silly station (Henegouwen)	Luc Allemeersch	02/361.60.54	Voorjaarsbos	F3-36-42
11/04	Ronse Paterskerkje Elzeelse stw.	Karel De Waele	09/386.45.60 0474/77.82.76	Bronbos, oude spoorweg	E3-51-33
25/04	Merelbeke kerk	Jean De Prez	09/2512726 0472/48.42.34	Gentbos	
09/05	Huldenberg kerk	Daniël De Wit	0477/25.10.32	Yssevallei	
29/05-1/6	Löf (Moezel) (Duitsland)	André Van den Bergh	052/35.05.18 0472/68.83.35	Moezelvallei	
13/06	Petegem a/d Schelde	Karel De Waele	09/386.45.60 0474/77.82.76	Langemeersen	E2-38-11
21/06-28/06	Hotel Alpina in Les Gets (FR)	Hedy Lecomte	050/54.49.24 0474/83.75.81	Franse Alpen	
25/07	Somme-Leuze kerk (Namur)	Freddy Wyzen	0478/65.14.48	Kalk- en schiefferhellingen	
08/08	Klein-Willebroek Sashuis	Nico Wijsmantel	03/440.47.03 0476/66.63.68	Schelde zoetwatergetijdengebied	D4-15-24
22/08	Oostkerke kerk (bij Damme)	Hedy Lecomte	050/54.49.24 0474/83.75.81	Damse vaart (zwarte tetrade)	B2-53-34
05/09	Kuringen kerk (Limburg)	Leo Andriessen Cécile Nagels	012/67.22.27 0498/29.75.12	Vijvergebied Midden-Limburg	
19/09	Zwijndrecht kerk	René Maes	03/252.41.23	Opgespoten terreinen, vijver...	C4-25-24
03/10	Roux station (Henegouwen)	Chris De Caluwé	02/361.60.54	Kanaal, terrils, spooremplacement	G4-46-13
17/10	Brugge P station	Luc Allmeersch	02/361.60.54	Stadscentrum met vaart Damme	C2-22-13

Steenuilen in de Vlaamse Ardennen

Paul Haustraete

1. Inleiding

De Steenuil (Athene noctua), de kleinste uil van Vlaanderen, doet het in de Lage Landen nog uitzonderlijk goed. Dit heeft te maken met het milde klimaat en het kleinschalig landschap voorzien van kleine graasweiden, kleine akkertjes, hagen en heggen, houtwallen en hoogstamboomgaarden. De Vlaamse Ardennen behoort tot de best scorende regio qua aantallen. Steenuilen hebben dus iets met mensen. Dat is ook één van de redenen waarom ze zo populair zijn. Reeds in de oudheid had men terecht veel eerbied voor de Steenuil (denk maar aan het gezegde 'Uilen naar Athene brengen'). Niet voor niks ook siert de steenuil het Grieks euromuntstuk...

2. Ecologie

De Steenuil is een typische soort van het kleinschalige landschap. Een afwisseling van kleine percelen met bomenrijen, knotwilgen en hoogstamboomgaarden

Steenuil *foto: Jacques Vanheuverswyn*

vormen zijn geliefkoosde biotoop. Ook de aanwezigheid, in ons heuvelend landschap, van taluds, houtwallen en holle wegen met daaraan gekoppeld de vele (spits)muizen is van groot belang voor de Steenuil.
De platte kop, het 'gefronst' gezicht en de gele ogen staan garant voor een streng uiterlijk.

De Steenuil is een holenbroeder; hij gebruikt daarbij zowel boomholtes als donkere hoekjes in schuurtjes en gebouwen. Een nest maakt hij niet; de eieren worden gedeponeerd in een holte van een knotwilg of fruitboom. Soms is een muurholte of zelfs een houtmijt voldoende als nest! De Steenuil is gevoelig aan strenge winters waarbij de soort vooral problemen ondervindt om voldoende voedsel te vinden wanneer er veel sneeuw ligt. Op het menu van de Steenuil staan naast de reeds vermelde kleine knaagdieren (muizen en spitsmuizen), ook Mollen, wormen, insecten, kikkers, vogels en slakken. Deze zoekt hij in de onmiddellijke nabijheid van het nest.
Hij is dikwijls overdag te zien, rechtop zittend in een kruin van een fruitboom, wilg, of op een weidepaal...

3. Status in Vlaanderen

Volgens de meest recente 'Atlas van de Vlaamse broedvogels 2000-2002' is de Steenuil een talrijke broedvogel in Vlaanderen: hij werd aangetroffen in 87 % van de atlashokken met op de meeste plaatsen broedzekerheid. Ongeveer 40 % van de populatie is te vinden in de Leemstreek en 46 % in de Zand-Zandleemstreek. De Kempen en de Polders herbergen slechts een beperkt deel van de populatie. Belangrijke concentraties werden o.a. aangetroffen in het Pajottenland, het Houtland en de Vlaamse Vallei. Ook in het West-Vlaamse Heuvelland, de Vlaamse Ardennen (omgeving van Oudenaarde-Zottegem),

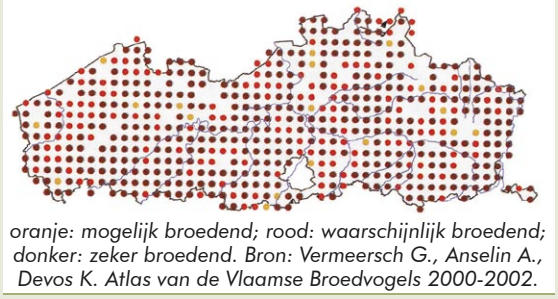

oranje: mogelijk broedend; rood: waarschijnlijk broedend; donker: zeker broedend. Bron: Vermeersch G., Anselin A., Devos K. Atlas van de Vlaamse Broedvogels 2000-2002.

het Krijtland van Millen en in de Voerstreek komen hoge aantallen voor (Van Nieuwenhuyse et al. 2001). Gemiddeld werden 10 broedparen geteld per atlashok, waarbij in 15 hokken minstens 50 paren en in 4 hokken zelfs 95-100 paren werden vastgesteld.
Volgens de gegevens in deze broedvogelatlas zouden in Vlaanderen 6 000 à 10 000 broedparen van de Steenuil voorkomen. Daarmee doet de soort het nog niet zo slecht in Vlaanderen. Op Europees vlak is Vlaanderen zeer belangrijk voor het voortbestaan van deze kleine uilensoort.

4. Bedreigingen

4.1. Strenge winters

Als de sneeuw lang blijft liggen, heeft de Steenuil het moeilijk om de dagelijkse portie voedsel te vinden; muizen en spitsmuizen blijven immers onbereikbaar

onder de sneeuw omdat ze zich tegoed doen aan hun wintervoorraden! Gelukkig bestaan er bij ons de laatste jaren geen strenge winters meer!

4.2. Veranderend landschap

Als weiden omgezet worden in akkers of als meerdere kleine, omzoomde akkers worden omgetoverd in één grote akker, dan komt de voedselvoorziening in het gedrang. Door de steeds weerkerende bodembewerkingen zijn er veel minder (spits)muizen te vinden in de akkers. De schaalvergroting van de akkers heeft dikwijls tot gevolg dat de kleine landschapselementen, bomenrijen en knotbomen, verdwijnen wat nefast is voor de nestgelegenheid. Ook de ruilverkavelingen van weleer, waardoor grote open ruimtes ontstonden waar opgaande bomen moesten wijken voor de schaalvergroting in de landbouw, speelden niet in de kaart van de Steenuil. In de jaren '70 werden subsidies uitbetaald voor het rooien van hoogstamboomgaarden ten gunste van (natuurarme) laagstamboomgaarden, waarin de Steenuil zich allesbehalve thuis voelt.

4.3. Gebruik van herbiciden en insecticiden in de landbouw

Het veelvuldig gebruik van herbiciden om ongewenste kruiden uit de akkers te weren, heeft als bijkomend effect dat ook insecten achterwege bleven. Als dan ook nog insecticiden worden aangewend, dan verdwijnen de insecten als voedselbron voor de Steenuil zeker!

4.4. Gebrek aan jachtervaring bij jonge Steenuilen

Wanneer de populatiedichtheid te laag is én als er meerdere onervaren jongen sterven in de eerste maanden na het verlaten van het nest, dan is het kritieke minimum snel bereikt!

4.5. De auto

Veel (jonge) Steenuilen vinden de dood onder de wielen van koning auto; waarschijnlijk zoeken ze de warmte op van het asfalt of beton.

4.6. Bouwwoede van de mens

Nog steeds wordt de open ruimte meer en meer aangesneden door de mensen om nieuwbouw neer te poten; nieuwe verkavelingen, sportinfrastructuur, KMO-zones aan de rand van de gemeenten... allemaal aanslagen op het leefgebied van de Steenuil of hoe de natuur nog steeds dient te wijken voor de aanstormende mens!
Tevens worden oude schuren afgebroken of opgeknapt, waardoor ze onbereikbaar worden als broedplaats voor de Steenuil.

Steenuil *foto: Tom Buysse*

4.7. Concurrentie van andere vogels

Waar weinig nestgelegenheid voorhanden is, ondervindt de Steenuil concurrentie van andere, (al dan niet) vroeger broedende holenbroeders zoals Holenduif of Spreeuw.

Een bijkomend probleem om de populatie in stand te houden of zelfs uit te breiden is de standvastigheid van de Steenuil; de jongen blijven meestal in de buurt van de nestplaats. Dit betekent dat de herkolonisatie van een leeg gebied moeilijk en traag verloopt.

5. Specifieke soortbeschermingsacties

De twee belangrijkste factoren voor het behoud van de Steenuil zijn het behoud van het kleinschalig landschap en het behoud van nestgelegenheid.
Deze twee facetten van de soortbescherming

Dia-avond op 31-01-09
door Bernard Van Elegem

Natuur in Noord-Oost India
in zaal Amigo te Heurne

meer info: zie kalender.

zijn gelukkig vaak te combineren. Door het aanplanten en onderhouden van knotbomen en hoogstamfruitbomen wordt het geschikte biotoop van deze prachtige uil behouden. Op termijn biedt dit ook extra nestgelegenheid (holle bomen).
Een extra soortbeschermingsactie bestaat in het plaatsen van nestkasten. Deze kunnen zowel tegen schuren als in (knot)bomen geplaatst worden. In gebieden waar de Steenmarter voorkomt moeten maatregelen genomen worden opdat de nestkasten niet binnen het bereik van de Steenmarter geplaatst worden. Landbouwers, gemeentebesturen, wildbeheerseenheden en geïnteresseerden kunnen hieraan hun steentje bijdragen.

Het vervolg van dit artikel handelt over het eigenlijke steenuilenproject RLVA maar moeten we helaas wegens plaatsgebrek verschuiven naar het Meander nummer van april.

Paul Haustraete
Medewerker Natuur
Regionaal Landschap Vlaamse Ardennen
Zonnestraat 53
9600 Ronse
paul.haustraete@rlva.be

Veldslag om het rietveld

Norbert Desmet

De komende maanden zullen cruciaal zijn voor het behoud van het 4 ha grote rietveld en bijhorende plassen (samen ong. 10 ha) te Kluisbergen, Ruien op de terreinen van Electrabel, beter bekend als 'de Centrale'. Het gebied heeft een unieke waarde met als boegbeeld de Bruine kiekendief die er broedt. De lijst van zeldzame soorten is heel lang, ook door de nabijheid van twee vijvers die door de jaren heen evolueerden tot nieuwe natuur. Er zijn of waren slaapplaatsen van duizenden zwaluwen, maar ook van honderden Gele kwikken, Waterpiepers, Grauwe gorzen vroeger en Rietgorzen nu… Niet alleen vogels maar ook libellen scoren hoog. Naar zo een oppervlakte riet is het in Oost-Vlaanderen al ver zoeken. Het belang is cruciaal als broed- of overwinteringsgebied, als stapsteen voor veel soorten en plaats om uit te rusten op de trek; een rietveld is erg zelzaam geworden... Er zijn erg mooie ringresultaten uit dit gebied. Herhaaldelijk werd in alle ruimtelijke dossiers door ons op het belang ervan gewezen en via GNOP's en structuurplannen is de waarde steeds meer officieel erkend en onderstreept als ecologisch zeer waardevol.

Nu wordt door de aanleg van een ringweg langs Kluisbergen Berchem de idee meegenomen om het terrein als industriegebied te ontsluiten. De paarse inkleuring (milieuvervuilend) op het gewestplan is een historische blunder, zeker nu nog nieuwe woongebieden op korte afstand recent zijn bijgekomen. Samen met het Steenbreekcomité en NP- MOW werd nog maar pas de dreiging van een breekcentrale afgewend of er dienen zich nieuwe donderwolken aan voor deze groene long.

Al onze hoop is gevestigd op de provinciale en hogere overheid die in de structuurplannen de

Rietveld in Ruien *foto: Norbert Desmet*

bestemming moet vastleggen als natuurgebied, weliswaar in industriezone, dit omwille van de huidige natuurwaarde. Veel zal ook afhangen van de houding van Electrabel, eigenaar van deze gronden en ook daar hopen we op medewerking, zeker nu het een van de sponsors van NP geworden is en een gezond milieu hoog in het vaandel voert, alvast in de reclames.

Maïs te veel?

Norbert Desmet

Het zal wel veel mensen opgevallen zijn dat er veel maïs laat op de velden bleef en blijft. Alles heeft blijkbaar te maken met de eerder lage temperaturen in een deel van de zomer waardoor de graanmaïs niet voldoende afrijpte om rendabel te oogsten. Een Franse landbouwer merkte triestig op dat men blijkbaar vergeten is dat maïs zich best in warmere oorden thuis voelt. De korrels zijn bovendien te vochtig om te kunnen oogsten en,

vooral, de prijs van de maïs is zodanig gedaald dat oogsten duurder is dan de opbrengst. De hakselmaïs werd wel tijdig geoogst en in de silo's gestockeerd. We krijgen de laatste tijd nogal wat waarnemingen

Maïsakker *foto: Gilbert De Ghesquière*

van op dergelijke openliggende silo's, niet zelden met bijgaande klachten van landbouwers (uitwerpselen en infectiegevaar). Kauwen, Hout- en Holenduiven (en reisduiven), Spreeuwen, kraaien en Veldleeuweriken, Eksters maar ook veel Vinken, Kepen, Ringmussen en… plaatselijk Geelgorzen doen zich te goed aan deze voedselbron. Willen jullie dat deze winter in de gaten houden en via de vogelsite melden? Vooral winterconcentraties Geelgorzen zijn van groot belang voor ons. Overleven in de winter betekent broeden in de zomer en mogelijks zit daar de achillespees van de geelgorzenpopulatie bij ons.

En de dorsmaïs op de velden? Dit is een schitterende zaak voor de Roeken, maar ook voor de Houtduiven waarvan de winteraantallen blijven stijgen. Hier en daar worden grote groepen gemeld tot meer dan 500. Ook grote groepen kraaien zullen wellicht ongestoord de winter doorkomen. In Kluisbergen zijn dat drie grote groepen van rond de 100 Zwarte kraaien samen met Kauwen, mooi georganiseerd, tot en met slaaptrek toe. Graag ook daarvan jullie ervaringen? Zo zie je maar dat de verguisde maïs ook een paar heel kleine positieve kanten heeft. En jullie mogen natuurlijk ook de aanwezigheid melden van de eerste Everzwijnen, die zich misschien weldra zullen melden als de maïs in Frankrijk verorberd is…

Je kon hier dit jaar al een en ander lezen over de opmars van de maïs en hoe in Frankrijk massaal weiden en hooilanden omgezet worden voor de maïsteelt. In juni schreven we daarvoor Bart Staes, Europees parlementslid van Groen!, aan. Die vond dat ook onaanvaardbaar en beloofde de zaak te onderzoeken en binnen een week een antwoord te sturen. Vele maanden en veel mails later wachten we nog steeds op een antwoord. We hopen dat we in volgend nummer een rechtzetting mogen plaatsen.

We delen in de rouw van

Bart Heirweg en familie bij het overlijden op 29 september 2008 van vader Jean-Paul Heirweg, echtgenoot van Mevrouw Regine Weyts.

De familie van André Delbecque, Bloemenlaan 19, 9690 Kluisbergen bij zijn overlijden op 8 november 2008. André was actief betrokken bij de uitbouw van het Paddenbroek en volgde via zijn zonen Eddy en Frank het reilen en zeilen van natuur en milieu van dichtbij.

Niet te vergeten: 16 januari: nieuwjaarsreceptie Vlaamse Ardennen plus en MOW; 1 maart: lentemaaltijd zwalm.vallei (zie ook blz. 27); 7 maart: ledenfeest SL+SV+VA; 29 maart: ledenfeest Oudenaarde. Zie kalender voor meer inlichtingen.

VOGELS KIJKEN? OOK VOOR U!

De succesvolle basiscursus van vorig jaar wordt herhaald, ditmaal georganiseerd door **Werkgroep Maarkebeekvallei** (Natuurpunt Vlaams Ardennen) en Vogelwerkgroep Vlaamse Ardennen *plus*.

- **drie theorieavonden** (vrijdagavonden 6, 13 en 27 maart 2009).
- **drie buitenactiviteiten** (zondagvoormiddagen 22 maart watervogeltocht langs de Schelde, zo 5 april vroegemorgentocht te Maarke en 19 april 2009 vogeltocht te Ronse).

natuurpunt Vlaamse Ardennen

De theorielessen gaan door in de **Parochiale Zaal van Etikhove** (Nederholbeekstraat 30, 9680 Etikhove-Maarkedal), vangen stipt aan om 20u en eindigen omstreeks 22u30. Deuren en bar open vanaf 19u30.

Kostprijs: € 15 voor leden, € 20 voor niet-leden, € 10 voor -18-jarigen. Als **inschrijving** geldt (enkel) een overschrijving op rekeningnr. 001-5483165-25 van Natuurpunt Vlaamse Ardennen, Berkenstraat 15, 9680 Maarkedal, met vemelding van 'vogelcursus'. Om praktische redenen wordt het aantal inschrijvingen beperkt.

Inlichtingen: Tel. 0475/34 65 86 of Paul@vwg-vlaamseardennenplus.be

Vogelwerkgroep Natuurpunt Vlaamse Ardennen Plus

www.vwg-vlaamseardennenplus.be

1 7de jaargang nr. 1 januari-februari-maart 2009
afgiftekantoor Gent X - erkenning P203773

België-Belgique
PB
GENT X
3/0450

Meander

driemaandelijks tijdschrift van vzw Natuurpunt Vlaamse Ardennen *plus*
v.u. A. Benoot - Y. Moerman Gampelaeredreef 67 9800 Deinze tel. 09/386.38.95

fotografie in de natuur

een cursus natuurfotografie door Philip Vergeylen

Deze cursus richt zich zowel tot de beginnende als gevorderde fotograaf. Naast aspecten zoals lichtmeting en compositie komen ook de specifieke technieken van b.v. dichtbij- en landschapfotografie aan bod. Verder verdiepen we ons in het gebruik van o.a. statieven en schuilhutten.
De theorielessen gaan door op do. 2, 9, 16 en 23 april 2009 op de boekenzolder van de bibliotheek (Egmontkasteel) van Zottegem. We beginnen stipt om 20u. Op zo. 19 april gaan we samen op uitstap. De gemaakte beelden worden achteraf besproken.
Interesse? Neem dan contact op met Hilde Van Lancker (hilde_vanlancker@hotmail.com).
Verdere informatie vind je terug in de kalender van dit nummer.

Een organisatie van Natuurpunt zwalm.vallei